

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 28 lutego – 1 marca 2015 r.
na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonym
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym
na Wydziale Nauk Ekonomicznych
Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl - członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot - członek PKA

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA

- mgr Hanna Chrobak-Marszał - ekspert PKA

- Żaneta Komos – ekspert PKA- przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku na kierunku *finanse i rachunkowość* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi.

Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2009 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 686/2009 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 września 2009 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunkach *zarządzanie i marketing* oraz *finanse i bankowość* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-3-0145/TBM/59/93 z dnia 1 czerwca 1993 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych. Na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej i Sportu nr DSW-3-41-0145/322/TBM001-814/EKo/02 z dnia 29 lipca 2002 r. Uczelnia otrzymała zgodę na uruchomienie kształcenia poziomie studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku studiów.

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Senatu Nr 9 z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, która stanowi załącznik do tej uchwały. W dokumencie tym zatwierdzona została również misja Uczelni. Natomiast Zarządzeniem nr RK/0210/04/12 z dnia 30 kwietnia 2012 r. wprowadzono w życie uchwaloną przez Senat Strategię Rozwoju.

Zwraca się uwagę na fakt, iż dokumencie tym nie określono horyzontu czasowego.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Misją Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku jest włączenie się w budowę nowoczesnego społeczeństwa wiedzy w północno - wschodniej Polsce, podejmowanie nowych wyzwań poprzez kształcenie i dokształcanie kadr dla gospodarki zgodnie z reformą systemu nauki i szkolnictwa wyższego, z uwzględnieniem procesów globalizacji, pogłębiającej się integracji europejskiej w warunkach otwartego rynku pracy. W procesie kształcenia Uczelnia wprowadza innowacje dające jej przewagę konkurencyjną.

Główne cele Uczelni to:

1. Wzrost liczby studentów.
2. Uzyskanie efektów kształcenia zapewniających zadowolenie studentów i pracodawców.
3. Systematyczny wzrost liczby pracowników Uczelni uzyskujących stopnie i tytuły naukowe.
4. Utrzymanie płynności finansowej i wypracowanie nadwyżki finansowej na inwestycje.

Dokument Strategii Rozwoju zawiera: kierunki działań, metody realizacji strategii oraz kontrolę realizacji strategii.

Główne kierunki działań wskazane przez strategię dotyczą:

- 1) uzyskanie przewagi konkurencyjnej na poszczególnych kierunkach i specjalnościach studiów między innymi poprzez lepszą jakość programów kształcenia oraz procesu dydaktycznego w porównaniu z innymi Uczelniami;
- 2) rozwój oferty kształcenia permanentnego, szczególnie w formie studiów podyplomowych i kursów;
- 3) rozwój badań naukowych i uzyskanie przez Wydziały prowadzące studia magisterskie kategorii B, która zapewnia finansowanie badań podstawowych;
- 4) uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora;
- 5) rozwój kontaktów z praktyką gospodarczą wspomagających badania naukowe i dydaktykę;
- 6) rozwój działalności gospodarczej, wspomagającej dydaktykę i naukę;
- 7) rozwój badań marketingowych pozwalających na lepsze dostosowanie systemu kształcenia i badań naukowych do potrzeb absolwentów i gospodarki.

Punkt 3 wskazujący kierunki działań strategii został w pełni zrealizowany, ponieważ, każdy Wydział Uczelni uzyskał kategorię B, a działania w pozostałych kierunkach także mają wymierne efekty.

Natomiast na Wydziale Nauk Ekonomicznych Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych została zatwierdzona Uchwałą nr 3/2013 Rady Wydziału z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni.

Strategia Wydziału Nauk Ekonomicznych składa się z kilku części: diagnozy sytuacji Wydziału, kluczowe obszary działań, cele strategiczne oraz operacyjne. Strategia Wydziału określa trzy cele strategiczne:

1. Wzrost ilości studentów.
2. Udoskonalanie procesu dydaktycznego (poprawa jakości kształcenia).
3. Zintensyfikowanie badań naukowych, co umożliwi kategorię B.

Kierunek *finanse i rachunkowość* (studia pierwszego i drugiego stopnia) wpisuje się w obszar kształcenia w zakresie nauk społecznych. Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* nawiązuje także do misji Szkoły. Misja ta, sformułowana w strategii rozwoju Uczelni, podkreśla zadania budowania społeczeństwa opartego na wiedzy, kształcenia i doskonalenia kadr dla gospodarki oraz wprowadzanie innowacji do procesów kształcenia. Jak z tego wynika kształcenie na kierunkach *finanse i rachunkowość* jest ściśle związane z misją Uczelni. Ogólne cele kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* to: przekazanie wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych oraz zdobycie kwalifikacji i umiejętności pozwalających na diagnozowanie problemów funkcjonowania organizacji na różnych szczeblach zarządzania.

Kierunek *finanse i rachunkowość* kształci kadrę dla gospodarki z uwzględnieniem procesów globalizacji, pogłębiającej się integracji europejskiej w warunkach otwartego rynku pracy. Absolwenci uzyskują podstawy teoretyczne we wszystkich dziedzinach zarządzania i praktyczną wiedzę możliwą do bezpośredniego wykorzystania w działalności gospodarczej. Nabierają umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania konkretnych problemów w firmach produkcyjnych, handlowych i usługowych oraz instytucjach sfery okołobiznesowej.

Program kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* jest spójny z misją i strategią Uczelni oraz ze Strategią Rozwoju Wydziału.

1.2).

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia uczestniczyli interesariusze wewnętrzni - pracownicy naukowci i studenci oraz interesariusze zewnętrzni - przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych Uczelni zagranicznych.

Wydział Nauk Ekonomicznych posiada opracowany *Tryb opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych*, zgodnie z którym przed zatwierdzeniem programu kształcenia przez Radę Wydziału jest on konsultowany z przedstawicielami interesariuszy wewnętrznych (studentami) oraz przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych (firmy z województwa podlaskiego). Pisemne opinie tych dwóch grup interesariuszy są uwzględniane podczas zatwierdzania programów kształcenia na kolejny rok akademicki.

Ponadto dyskusje na temat programu kształcenia miały miejsce w gronie pracowników zaliczanych do minimum kadrowego kierunku zarządzania, podczas spotkań Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz zebrań pracowników w katedrach. W pracach mających na celu opracowanie efektów kształcenia uczestniczyli pracownicy naukowci Uczelni, przedstawiciele studentów oraz osoby reprezentujące firmy działające w województwie podlaskim.

Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy.

Efekty kształcenia opracowane dla kierunku *finanse i rachunkowość* WNE WSFiZ w Białymstoku były także konsultowane z osobami reprezentującymi zagraniczne Uczelnie ekonomiczne. W szczególności konsultacje programu kształcenia z przedstawicielami następujących Uczelni zagranicznych: Uniwersytet w Uppsali, Szwecja – luty 2011; Uniwersytet Ekonomiczny w Pradze, Republika Czeska – kwiecień 2012; Uniwersytet Babes

Bolyai w Cluj Napoca – Wydział Ekonomii i Zarządzania Rumunia - kwiecień 2013;
Kazimieras Simonavicius University w Wilnie, Litwa - październik 2013;

Ponadto program kształcenia, w tym efekty kształcenia były konsultowane z przedstawicielami ekonomicznych Uczelni zagranicznych wizytujących WSiFiZ w Białymstoku. Konsultacje przeprowadzono z przedstawicielami Uczelni: Istanbul Kultur University (Turcja) oraz Uniwersytet Babes Bolayi w Cluj Napoca (Rumunia).

Kolejną cechą kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* WNE WSiFiZ w Białymstoku jest profil praktyczny. Kształcenie na kierunku *finanse i rachunkowość* ma wymiar praktyczny. Praktyczne kształcenie umożliwiają zajęcia realizowane przez praktyków życia gospodarczego, realizacja przedmiotu *Funkcjonowanie i rozwój organizacji* w formie regularnych spotkań z przedstawicielami firm, organizacji non-profit, instytucji administracji publicznej, instytucji finansowych i innych instytucji zewnętrznych.

Udział studentów jako interesariuszy wewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* należy określić jako niepełny. Studenci nie są członkami Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. ZO identyfikuje taki stan rzeczy jako jedną z przeszkód do pełnego udziału studentów w rzeczonym procesie.

Bezpośrednie opiniowanie koncepcji kształcenia przez studentów odbywa się podczas konsultacji z nauczycielami akademickimi. Jest to dodatkowy, wynikający z tradycji akademickiej, sposób systemowej oceny koncepcji kształcenia.

Dotychczasową aktywność przedstawicieli studentów w pracach nad koncepcją kształcenia należy ocenić jako niską – zarówno z przedstawionej przez Jednostkę dokumentacji, jak i informacji uzyskanych przez ZO podczas spotkań z Samorządem Studenckim i studentami kierunku, wynika dosyć niska świadomość studentów, jeśli chodzi o zagadnienia związane z koncepcją kształcenia.

Udział studentów kierunku w procesie ma więc charakter nieuporządkowany i nieusystematyzowany. W ocenie ZO wiąże się to jednak w dużej mierze z charakterystyką studiowania na Uczelni niepublicznej oraz w trybie studiów niestacjonarnych studiów, w którym studiuje większość studentów na ocenianym kierunku.

Należy podkreślić, że Władze Jednostki traktują prezentowane przez studentów opinie jako równoprawne wobec opinii pozostałych interesariuszy wewnętrznych i często uwzględniają propozycje przez nich przedstawiane.

Zachęca się Jednostkę do zapewnienia miejsca dla przedstawiciela studentów w WKZIDJK, a także do zachęcenia przedstawicieli studentów do większego udziału w procesie ustalania koncepcji kształcenia i pogłębienia informacji w tym zakresie.

Studenci uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* poprzez swoich przedstawicieli w organach kolegialnych. W obradach Rady Wydziału, według przedstawionych w czasie wizytacji list obecności, bierze udział czterech studentów, co stanowi wymagane 20% składu tego organu, zgodnie z art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Natomiast liczba studentów biorących udział w obradach Senatu wynosi siedem i stanowi ona wymagane 20% składu tego organu, zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Jednostka posiada dokument dotyczący trybu opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, który stanowi załącznik do Uchwały nr 3/2013 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie trybu opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Zgodnie z tym dokumentem program podlega corocznym konsultacjom, a opinie interesariuszy są składane w dziekanacie w wyznaczonych terminach i są brane pod uwagę przez Radę Wydziału, która jest zwoływana nie później niż 30 czerwca.

W czasie wizytacji ZO przedstawiono *opinię samorządu studenckiego na temat programu kształcenia i planu studiów na rok akademicki 2014/2015 Wydziału Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku*. Dokument ten zawierał opinię dla wszystkich prowadzonych kierunków na Wydziale. Kierunkowe efekty kształcenia określone w programie studiów, zdaniem studentów, przyczyniają się do podniesienia ich wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz zapewniają kompleksową realizację profilu praktycznego. Ponadto opinia ta zawierała zalecenia związane z formą prowadzenia zajęć. Samorząd Studentów zaproponował zwiększenie udziału zajęć z udziałem nauczyciela na rzecz zmniejszenia godzin pracy własnej, a także uwzględnienie w planach studiów możliwości odbywania praktyk zawodowych w innym terminie niż przerwa letnia. Przedstawiciele Samorządu Studentów odbyli spotkanie z Rektorem oraz Dziekanem Wydziału w bieżącym roku akademickim w celu szczegółowego omówienia zaleceń Samorządu. W opinii studentów w chwili obecnej trwają prace nad zmianami dotyczącymi zwiększenia udziału zajęć z udziałem nauczyciela na rzecz zmniejszenia godzin pracy własnej.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO posiadali wiedzę na temat swoich przedstawicieli w organach kolegialnych Uczelni. Jak sami wskazali, dotychczas nie przekazywali swoim reprezentantom żadnych uwag odnoszących się do procesu kształcenia, ponieważ są z niego zadowoleni.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego - ocena: w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Program kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* jest spójny z misją i strategią Uczelni oraz ze Strategią Rozwoju Wydziału. W procesie kształcenia Wydział wprowadza innowacje dające jej przewagę konkurencyjną.

1.2) W procesie kształtowania koncepcji kształcenia uczestniczyli interesariusze wewnętrzni - pracownicy naukowcy i studenci oraz interesariusze zewnętrzni - przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych Uczelni zagranicznych. Studenci jako interesariusze wewnętrzni mają umożliwiony udział w procesie określania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku. Należy jednak pracować nad jego zwiększeniem.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwałą Nr 1 z dnia 22 czerwca 2012 r. Senat określił - zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji – efekty kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uczelni od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów (załącznik nr 3 – studia pierwszego stopnia oraz załącznik nr 4 – studia drugiego stopnia).

W czasie wizytacji przedstawiono protokół z posiedzenia Senatu w czasie którego był zatwierdzony wymieniony wyżej dokument.

Kierunek *finanse i rachunkowość* został określony jako kierunek o profilu praktycznym i przyporządkowany do obszaru kształcenia w zakresie nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse oraz jako dyscypliny wspomagające wskazano ekonomię i nauki o zarządzaniu. Uczelnia dla studiów I stopnia określiła 18 efektów w zakresie wiedzy, 18 w zakresie umiejętności i 8 w zakresie kompetencji. Efekty te pokrywają wszystkie efekty obszarowe z obszaru w zakresie nauk społecznych dla profilu

praktycznego. Na ogół każdy efekt kierunkowy jest przyporządkowany do jednego lub dwóch efektów obszarowych, a w kilku przypadkach do trzech i więcej efektów obszarowych. Typowym przykładem efektu przyporządkowanego do kilku (sześciu) efektów obszarowych jest efekt określony dla studiów I stopnia: posiada umiejętność zarządzania finansami podmiotów gospodarczych, w tym podejmowania decyzji inwestycyjnych i w zakresie doboru źródeł finansowania. W istocie pojemny charakter tego efektu pozwala na jego liczne powiązania z efektami obszarowym. Dla studiów II stopnia określono 17 efektów w zakresie wiedzy, 20 w zakresie umiejętności i 9 w zakresie kompetencji społecznych. Opis efektów kształcenia wyraźnie różnicuje studia I i II stopnia. O ile dla studiów I stopnia wymienia się standardowe metody, które student ma stosować, określa się podstawową wiedzę, którą student ma nabyć, to dla studiów II stopnia określa się wiedzę jako pogłębioną, rozszerzoną, a w zakresie umiejętności podkreśla się wykorzystanie właściwych, w tym zaawansowanych metod analitycznych itp.

Przedmiotowe efekty kształcenia, zarówno dla studiów I, jak i II stopnia ujęte są w sylabusach przedmiotów. Efekty te określono dla wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wskazano przyporządkowania efektów przedmiotowych do kierunkowych. Efekty przedmiotowe uszczegóławiają efekty kierunkowe, wiążą je z treściami kształcenia oraz z zakresem wiedzy i metod właściwych dla dziedziny nauk ekonomicznych. Opis kierunkowych efektów kształcenia jest w pełni zgodny z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji i dobrze wyznacza tożsamość kierunku *finanse i rachunkowość* zachowując zgodność z koncepcją kształcenia. Efekty przedmiotowe uzupełniają efekty kierunkowe, dają bardziej szczegółowy obraz kierunku co ma istotne znaczenie dla systemu informacyjnego dla studentów. Zarówno efekty kierunkowe, jak i przedmiotowe wyznaczają strukturę kwalifikacji absolwenta kierunku *finanse i rachunkowość*. Opracowane dla praktyk zawodowych efekty kształcenia powiązane są z właściwymi efektami kierunkowymi.

Z opinii wyrażanych na spotkaniu ZO wynika, że studenci są zapoznawani z modułowymi efektami kształcenia na pierwszych zajęciach z każdego przedmiotu, nie potrafią jednak odnieść się do kierunkowych efektów kształcenia. Uczestnicy spotkania zgodnie stwierdzili, że każdy wykładowca przedstawia im, co będą wiedzieć, jakie nabydą umiejętności i kompetencje społeczne na danym przedmiocie, jednak jak przyznali sami studenci nie przywiązują oni do tego znacznej wartości. W związku z tym nie było możliwe uzyskanie opinii studentów na temat zgodności założonych kierunkowych i modułowych efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość*.

Uczelnia przedstawiając opis kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia wskazuje na ich wzajemną spójność. zarówno w sylabusach jak i opracowanej macierzy powiązań opracowanej dla studiów I i II stopnia. Analizując te powiązania widać, iż efekty kierunkowe są rozwinięte w efektach przedmiotowych w kilku przedmiotach (od 2 do 8). Powiązania te wskazano zarówno dla zakresu wiedzy, jak i umiejętności oraz kompetencji społecznych. Relatywnie słabsze powiązania z kompetencjami społecznymi na poziomie kierunku wskazano dla efektów określonych dla przedmiotów specjalnościowych. Zdaniem ZO nie wykorzystano wszystkich możliwości w tym zakresie. Opis efektów kształcenia, szczególnie w warstwie przedmiotowej, uwzględnia potrzeby rynku pracy i np. w przedmiocie rachunkowość określa takie umiejętności, jak umiejętność prowadzenia księgi rachunkowej. Również na poziomie efektów kierunkowych dostrzega się nawiązanie do potrzeb rynku pracy, jak np.: określając efekt w zakresie wiedzy, zna narzędzia controllingu, ma pogłębioną wiedzę na temat systemu rachunkowości, w tym rachunku kosztów, rachunkowości zarządczej i międzynarodowych standardów rachunkowości, a także audytu i sprawozdań finansowych,

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO posiadali podstawową wiedzę na temat modułowych efektów kształcenia. W ich opinii wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne, które nabywają w czasie danych przedmiotów mogą wykorzystać w pracy zawodowej.

Analiza sylabusów oraz macierzy powiązań wskazuje, iż efekty kierunkowe są możliwe do osiągnięcia gdyż każdy efekt kierunkowy jest wspomagany przez realizację kilku efektów przedmiotowych. Natomiast efekty przedmiotowe są możliwe do osiągnięcia poprzez opis celów szczegółowych przedmiotu ujęty w sylabusach. Opracowano opis efektów kształcenia dla praktyki zawodowej dla studiów I stopnia i II stopnia. Efekty te różnicują stopień kompetencji osiąganych po praktyce zawodowej dla obu poziomów kształcenia. Studia I stopnia definiują kompetencje społeczne oraz umiejętności dla praktyki zawodowej jako wykorzystanie wiedzy w trakcie praktyki, a na studiach II stopnia jako umiejętność rozstrzygnięcia dylematów oraz reakcji na otoczenie w zakresie aspektów finansowych i rachunkowych. Efekty kształcenia określone dla praktyki zawodowej zatem również umożliwiają i dopełniają osiąganie kierunkowych efektów kształcenia.

W ocenie studentów biorących udział w spotkaniu z ZO efekty kształcenia, które zostały założone dla poszczególnych przedmiotów są możliwe do osiągnięcia. Na podstawie ich opinii, należy stwierdzić, że są oni zapoznawani z efektami kształcenia dotyczącymi danego przedmiotu na pierwszych zajęciach wraz z warunkami zaliczenia. Ponadto opis założonych efektów kształcenia został zawarty w sylabusach i jest udostępniany za pomocą portalu informacyjnego e-student.

2.2).

Efekty kształcenia na poziomie kierunku, jak i przedmiotów są opisane językiem zrozumiałym nawiązującym do zasad Krajowych Ram Kwalifikacji oraz opartych na terminologii właściwej dla nauk ekonomicznych, a w szczególności na terminologii właściwej dla zagadnień finansów i rachunkowości ale także mikroekonomii, makroekonomii, nauk o zarządzaniu. Opis ten sprawia, że efekty są możliwe do sprawdzenia np. efekt: ma pogłębioną wiedzę z zakresu metod i technik pozyskiwania ewidencji, prezentacji i analizy danych pozwalających opisywać podmioty gospodarcze. Taki opis jest przejrzysty, zrozumiały i możliwy do sprawdzenia poprzez zastosowanie odpowiednich sposobów weryfikacji czy student ma pogłębioną wiedzę, czy zna odpowiednie metody i techniki i ich właściwości, czy potrafi analizować, pozyskane dane i informacje.

Modułowe efekty kształcenia wraz z odniesieniem do kierunkowych efektów kształcenia są opisywane w poszczególnych sylabusach. Studenci posiadają wiedzę na temat tego co będą wiedzieć, jakie nabędą umiejętności oraz kompetencje społeczne na danych zajęciach. Przedstawiane im efekty kształcenia uważają za zrozumiałe i oceniają jako możliwe do sprawdzenia.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest:

- *W pkt. II - Informacje o dyplomie ust. 4 i 5 – Nazwa i status Uczelni – proponuje się zamiast wpisu „utworzona” zapisać słowo „funkcjonuje”*
- *W pkt. III – Informacje o poziomie wykształcenia – ust. 3 – Warunki przyjęcia na studia – w przypadku studiów drugiego stopnia – zamieszczenie informacji, iż warunkiem przyjęcia na studia drugiego stopnia jest przedstawienie dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia, natomiast w przypadku studiów pierwszego stopnia – posiadanie świadectwa dojrzałości.*
- *W pkt. IV – Informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach - uzupełnienie wpisów - przy semestrach - o rok akademicki, w którym realizowane było kształcenie, oraz temat pracy dyplomowej i jej oceny. Ponadto w pkt. 4.2 wymagania programowe – uzupełnienie podstawy prawnej o uchwały Rady Wydziału zatwierdzające plany studiów i programy kształcenia.*

Przechowywanie efektów kształcenia. W Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku obowiązuje Zarządzenie Nr RK/0210/11/2015 Rektora z dnia 22 stycznia 2015 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz Instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego dla Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, których celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych i archiwalnych. W instrukcji tej określono zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych oraz tryb przekazywania do Archiwum Uczelni.

Po upływie okresu przechowywania, tj. 3 lat akta przekazywane są do archiwum Uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego

Zarządzeniem nr RK/0210/30/2014 Rektora z dnia 19 grudnia 2014 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji przechowywania dokumentacji związanej z procesem kształcenia studentów w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku określono zasady przechowywania pisemnych prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych potwierdzających uzyskanie przez studentów założonych efektów kształcenia określił okres przechowywania przez prowadzących zajęcia dydaktyczne dokumentacji potwierdzającej wyniki prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wynoszący cały okres kształcenia na kierunku.

W sylabusach każdego przedmiotu określone są sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Studenci mają dostęp do sylabusów w formie elektronicznej w systemie recto (e-student). Ponadto sylabusy są do wglądu w dziekanacie w wersji drukowanej. Na pierwszych zajęciach nauczyciele akademicki mają obowiązek przedstawienia zasad weryfikacji efektów kształcenia, warunków zliczenia przedmiotu. Zasady weryfikacji efektów końcowych ujęte w *Zarządzeniu Rektora w sprawie warunków jakim muszą odpowiadać prace dyplomowe i egzamin dyplomowy*. W gablotach ogłoszeniowych znajdują się ogólne zasady weryfikacji efektów kształcenia określonych dla praktyk zawodowych a także zasady zaliczania praktyk zawodowych. - regulamin praktyk. Zatem na Wydziale funkcjonuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i jest publicznie dostępny.

Zasady dotyczące systemu oceniania określa *Regulamin studiów w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku* wprowadzony Uchwałą nr 5 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 27 kwietnia 2012 r. Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Uczelni, a także w systemie e-student. Zdaniem studentów biorących udział w spotkaniu z ZO dostępność informacji na ten temat jest wystarczająca.

System zakłada sześciostopniową skalę ocen: bardzo dobry 5,0 (A), dobry plus 4,5 (B) dobry 4,0 (C), dostateczny plus 3,5 (D), dostateczny 3,0 (E) oraz niedostateczny 2,0 (F). Weryfikacja zakładanych efektów kształcenia odbywa się przy pomocy różnych form, które są zależne od efektów przypisanych do odpowiednich modułów. Studenci obecni na spotkaniu wymienili następujące formy: egzaminy pisemne, kolokwia, kursy i testy odbywające się za pomocą platformy e-learningowej, prezentacje, uczestnictwo w pracach zespołowych i samodzielnych projektach, aktywność na zajęciach.

Ostatnim etapem weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest proces dyplomowania. Student, który chce podejść do obrony pracy dyplomowej musi spełnić wszystkie warunki wynikające z programu kształcenia, a także w terminie złożyć pracę dyplomową.

Sylabusy modułu kształcenia zawierają opis efektów kształcenia, a także warunki jakie należy spełnić, aby otrzymać zaliczenie z danego przedmiotu. Uczestnicy spotkania z ZO zgodnie stwierdzili, że na pierwszych zajęciach w semestrze są zapoznawani z wymaganiami oraz formą zaliczenia jakie obowiązują w czasie danego modułu.

Studenci biorący udział w spotkaniu z ZO wyrazili pozytywną opinię na temat przejrzystości systemu oceniania.

W sylabusach poszczególnych przedmiotów określono sposoby weryfikacji efektów kształcenia dla trzech deskryptorów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Każdy

efekt przedmiotowy ma wskazany sposób weryfikacji. Analiza tych informacji pozwala uznać, że sposoby weryfikacji określono właściwie. Są to: testy, egzaminy z zadaniami i pytaniami problemowymi, praca projektowa, prezentacja projektu rozwiązywanie zadań w trakcie zajęć, obserwacja na zajęciach, aktywność na zajęciach, kolokwia. Zaliczenie praktyki odbywa się poprzez dyskusję ze studentami i ocenę karty przebiegu praktyki zawodowej. Karta praktyki zawiera uwagi, obserwacje i wnioski praktykanta dotyczące wykonywanej pracy. W regulaminie Praktyk określono obowiązki studenta. Student składa sprawozdanie z przebiegu praktyki. Dla uzyskania zaliczenia student musi otrzymać pozytywną opinię opiekuna z ramienia pracodawcy. Zaliczenia dokonuje dziekan lub opiekun praktyki. Dziekan może zaliczyć praktykę zawodowa na podstawie zakresu pracy zawodowej Zaleca się zaliczanie praktyki zawodowej na podstawie oceny zgodności zakresu pracy zawodowej z efektami kształcenia określonymi dla praktyki zawodowej. Wydziałowym opiekunem praktyk studenckich jest promotor pracy dyplomowej.

Sylabusy zawierają opis wszystkich modułów kształcenia (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) z formami zaliczenia odpowiadających danemu przedmiotowi, a także opisem metody weryfikacji poszczególnych efektów kształcenia. System zakłada weryfikację cząstkową oraz weryfikację końcową w postaci egzaminów czy też finalnego wystawiana oceny, co potwierdziły opinie wyrażane przez studentów.

Uczestnicy spotkania wyrazili pozytywne zdanie na temat zróżnicowania form zaliczenia. W ocenie studentów wpływa to właściwie na ich proces kształcenia, a jednocześnie ułatwia uzyskiwanie zakładanych efektów.

Weryfikacja efektów kształcenia odbywa się na bieżąco, w poszczególnych semestrach oraz w procesie dyplomowania. Ponadto dokonuje się oceny efektów uzyskanych na praktykach zawodowych. Bieżąca ocena efektów kształcenia ma miejsce na zajęciach poprzez obserwacje aktywności na zajęciach, kolokwium, pracach projektowych. Weryfikacja etapowych, tj. semestralnych efektów kształcenia objętych programem kształcenia odbywa się w formie zaliczenia lub egzaminu. W przypadku przedmiotów, z których przewidziano zaliczenie (ćwiczenia, laboratoria, projekty) i egzamin, warunkiem przystąpienia do egzaminu jest uzyskanie zaliczenia. W przypadku braku zaliczenia student traci prawo do egzaminu w danej sesji.

Jeżeli ten sam przedmiot na kierunku studiów jest prowadzony przez kilku wykładowców następuje uzgodnienie wymagań egzaminacyjnych. Regulamin określa też zasady zapewniające obiektywizm ocen, jak np.: dostosowanie wielkości sali egzaminacyjnej do liczby studentów; zróżnicowanie tematów egzaminacyjnych; obecność dostatecznej liczby osób nadzorujących przebieg egzaminów. Regulamin zakłada, iż niedopuszczalne jest zaliczanie przedmiotu na ocenę wyłącznie na podstawie obecności na zajęciach. Przegląd losowy prac etapowych, w tym wielu prac projektowych, nie nasunął istotnych wątpliwości w zakresie efektów kształcenia i ich weryfikacji. Zdaniem ZO należy bardziej precyzyjnie określić standardy prac projektowych wiążąc je z praktycznym przygotowaniem na danym kierunku studiów.

Proces dyplomowania obejmuje egzamin dyplomowy oraz prace dyplomową. Pracę dyplomową student wykonuje pod kierunkiem uprawnionego do tego nauczyciela akademickiego - promotora, posiadającego, co najmniej stopień naukowy doktora, wyznaczonego przez dziekana. Tematy prac dyplomowych po ich przedyskutowaniu w katedrach/zakładach są składane przez prowadzących seminaria do dziekanatu nie później niż na pół roku przed planowanym ukończeniem studiów przez studenta. Warunkiem koniecznym zaliczenia seminarium dyplomowego jest złożenie przez studenta w dziekanacie przyjętej przez promotora. Planowana grupa seminaryjna nie może liczyć więcej niż 15 studentów. Egzamin dyplomowy odbywa się przez Komisją w której uczestniczy dziekan lub prodziekan promotor i recenzent. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i obejmuje tematykę związaną z pracą dyplomową oraz z kierunkiem studiów. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez dziekana, w skład, której wchodzi: dziekan lub

prodziekan, promotor i recenzent pracy. W wyjątkowych sytuacjach dziekan może powierzyć przewodnictwo komisji innemu nauczycielowi akademickiemu, posiadającemu, co najmniej stopień naukowy doktora. Na wniosek studenta lub promotora, po uzyskaniu zgody dziekana, może być przeprowadzany otwarty egzamin dyplomowy.

W przypadku uzyskania z egzaminu dyplomowego oceny niedostatecznej lub nieusprawiedliwionego nieprzystąpienia do egzaminu dyplomowego, dziekan wyznacza drugi termin egzaminu dyplomowego w terminie nie krótszym, niż miesiąc i nie dłuższym, niż trzy miesiące od daty pierwszego egzaminu. Drugi termin egzaminu dyplomowego jest terminem ostatecznym. W przypadku niezdania egzaminu dyplomowego w drugim terminie dziekan wydaje decyzję o skreśleniu z listy studentów. Ostateczny wynik ukończenia studiów oblicza się jako:

- średnią arytmetyczną ocen z egzaminów oraz ocen z zaliczeń niekończących się egzaminem uzyskanych w ciągu całego okresu studiów, (przy obliczaniu średniej ze studiów nie uwzględnia się ocen niedostatecznych oraz przedmiotów, z których wystawiono notę „zaliczono” lub „zal.”) - średnia arytmetyczna ocen pracy dyplomowej od promotora i recenzenta,

- ocenę z egzaminu dyplomowego, określoną jako średnia arytmetyczna ocen uzyskanych z wszystkich pytań ocenianych w trakcie egzaminu dyplomowego,

Wynik studiów stanowi sumę: 0,5 oceny średniej z okresu studiów oraz po 0,25 ocen pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego.

Zdaniem Zespołu oceniającego Regulamin nie określa zasad ustalania i weryfikacji tematów prac dyplomowych.

Na podstawie powyższej analizy należy stwierdzić, że dla ocenianego kierunku studiów określono metody weryfikacji efektów kształcenia. Na ogół są one odpowiednio dobrane do potrzeb zmierzenia i oceny stopnia ich realizacji. Proces dyplomowania pozwala na weryfikację efektów kształcenia związanych z tym elementem studiów, jakim jest przygotowanie pracy dyplomowej. Nie wprowadzono jednak zasad wiążących tematykę prac dyplomowych z kierunkiem studiów.

Studenci biorący udział w spotkaniu zgodnie stwierdzili, że system umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Program ocenianego kierunku zawiera moduły, w ramach których uzyskiwane są efekty kształcenia, zarówno kierunkowe, jak również specjalnościowe. Efekty kształcenia uzyskiwane przez studentów w czasie przedmiotów objętych programem studiów, poddawane są każdorazowo ocenie w czasie sesji egzaminacyjnej, a także w ramach weryfikacji cząstkowej, na przykład w formie kolokwiów, prac domowych, projektów, czy też aktywności na zajęciach.

Proces dyplomowania to ostatni etap weryfikacji uzyskanych efektów kształcenia. Pracę dyplomową student wykonuje pod kierunkiem promotora – nauczyciela akademickiego posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora. Oceny pracy dyplomowej dokonuje w formie pisemnej recenzji promotor pracy oraz jeden recenzent wyznaczony przez dziekana. Student może przystąpić do obrony pracy w momencie, gdy spełni następujące warunki: uzyska zaliczenia z wszystkich przedmiotów i praktyk oraz zda wszystkie egzaminy przewidziane w planie studiów i programie kształcenia dla danego stopnia, formy i kierunku studiów, złoży pracę dyplomową we wskazanym terminie oraz uzyska pozytywne oceny pracy dyplomowej, co najmniej dostateczne, zarówno od promotora, jak i recenzenta, a także ureguluje wszystkie zobowiązania, w tym finansowych, wobec Uczelni. Egzamin dyplomowy odbywa się w formie egzaminu ustnego i obejmuje tematykę związaną z pracą dyplomową oraz z kierunkiem studiów.

W sylabusach wskazano warunki zaliczenia przedmiotu. W wielu przedmiotach podano bardzo szczegółowe zasady zaliczenia przedmiotu. Spotkanie z kadrą pozwala ustalić, iż w wielu przedmiotach określono skalę ocen podając warunki zaliczenia egzaminu wraz ze skalą punktów przyporządkowaną ocenom. Studenci taką informację otrzymują na stronie internetowej.

Warunki uzyskania zaliczenia są określane przez nauczycieli akademickich w momencie rozpoczęcia zajęć w danym semestrze. Wymagania te są konsekwentnie realizowane, co potwierdziły opinie studentów obecnych na spotkaniu z ZO, według których na Uczelni nie występują przypadki zmiany warunków zaliczenia w trakcie trwania semestru. Studenci znają zakres materiału do opanowania, posiadają także wiedzę, gdzie znaleźć wszelkie informacje na temat wymagań.

W raporcie samooceny wskazuje się iż w roku akademickim 2013/2014 skreślonych zostało 9% studentów, a 5% zrezygnowało ze studiów. Liczba studentów skreślonych z powodu niezadawalających wyników to 38 studentów którzy albo nie złożyli w terminie pracy dyplomowej albo nie zaliczyli semestru. Jako przyczyny odsiewu wskazuje się trudności w pogodzeniu pracy zawodowej z nauką.

W roku akademickim 2013/2014 na wizytowany kierunek przyjęto 349 kandydatów z tego 38 zostało skreślonych, a 20 złożyło rezygnację. W ocenie studentów uczestniczących w spotkaniu z ZO główną przyczyną odsiewu studentów na kierunku *finanse i rachunkowość*, ze względu na prowadzenie studiów przede wszystkim w trybie niestacjonarnym, jest brak postępów w nauce związany z trudnością pogodzenia pracy zawodowej z nauką.

System ocen dostępny jest w systemie recto (e-student) – internetowy system Uczelni, w którym po zalogowaniu się student może uzyskać informacje na temat zasad oceniania, Ponadto warunki zaliczania przedmiotów podane są w sylabusach i na pierwszych zajęciach.

Podstawowe zasady dotyczące systemu oceny zawarte zostały w *Regulaminie studiów w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku*, który jest umieszczony na stronie internetowej Uczelni oraz w systemie informacyjnym e-student. Ponadto na pierwszych zajęciach dydaktycznych nauczyciele akademicy omawiają sylabusy oraz przedstawiają opisany w nich system weryfikacji efektów kształcenia. Studenci obecni na spotkaniu z członkami ZO potrafili wymienić informacje, które zostały zawarte w sylabusach, a tym samym potwierdzili wcześniej formułowane opinie. Dostępność do informacji na temat stosowanego systemu oceny należy ocenić pozytywnie.

Studenci uczestniczący w spotkaniu zwrócili uwagę, że ze względu na odbywanie studiów w trybie niestacjonarnym składają oni wnioski o zaliczenie praktyki na zasadzie uznania w tym charakterze pracy zawodowej. W opinii studentów instytucje te mają ścisły związek ze specyfiką kierunku, ponieważ z tego względu pojęli tego typu kształcenie. W trakcie odbywanych praktyk studenci prowadzą niezbędną dokumentację, która pozwała na późniejsze zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia. Zespół oceniający zaleca, aby zaliczanie praktyki na podstawie pracy zawodowej uwzględniało efekty kształcenia określone dla praktyki zawodowej i ich zgodność z zakresem merytorycznym zatrudnienia studenta.

Weryfikacja efektów kształcenia przedmiotów prowadzonych metoda e-learningową prowadzona jest na bieżąco w formie nadesłanych materiałów przez studentów stanowiących wykonanie poleceń dydaktycznych. Zajęcia te mają charakter wspomagający proces dydaktyczny i stanowią część zajęć danego przedmiotu. Etapowe zaliczenie przedmiotu prowadzone jest metodą tradycyjną w budynku Uczelni w trybie bezpośredniego kontaktu.

W opinii studentów uczestniczących w spotkaniu z ZO za pomocą platformy e-learningowej mogą oni uczestniczyć w kursach i testach, które stanowią element ocen cząstkowych otrzymywanych w celu uzyskania zaliczenia z danego modułu.

2.4)

Podczas wizytacji przedstawiono informacje Centrum Kształcenia Ustawicznego w postaci dokumentu pt. „Losy absolwentów WSiFiZ w Białymstoku”. Badania przeprowadzono w roku 2011 oraz 2012. Badaniami objęto 240 absolwentów w roku 2011 i 90 w roku 2012. Ankieta składa się z 39 pytań W badaniach uwzględniono podział na kierunki studiów Ankietowaniem objęto 44 studentów/absolwentów kierunku *finanse i rachunkowość*. Zakres pytań pozwala na wykorzystanie badań w doskonaleniu procesu dydaktycznego. Pytanie dotyczące oczekiwań studentów wobec ukończonych studiów jest jednak dość ogólne. Warto

rozważyć wprowadzenie pytań o lukę dotycząca uzyskanych kompetencji, umiejętności, co pozwoli na doskonalenie programu studiów. Odpowiedzi absolwentów nie wskazywały na niepokojące sygnały. Zdaniem Zespołu warto podjąć trud pełniejszego dostosowania jej do wykorzystywania w doskonaleniu programu studiów.

Jednostką odpowiedzialną za monitorowanie karier absolwentów na rynku pracy w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania jest Biuro Karier. W czasie wizytacji ZO otrzymał dokumenty dotyczące raportów odnoszących się do losów zawodowych absolwentów z roku 2011, 2012 i 2013.

Narzędziem służącym do weryfikacji zgodności efektów kształcenia z oczekiwaniami zarówno absolwentów ocenianego kierunku, jak i rynku pracy jest anonimowa ankieta. Student kończący studia składał deklarację o udziale w monitorowaniu karier zawodowych absolwentów Wyższej Szkoły finansów i Zarządzania w Białymstoku. Na tej podstawie otrzymywał informację dotyczącą wypełnienia ankiety.

Kwestionariusz zawierał pytania dotyczące płci, wieku, zamieszkania, pochodzenia społecznego, studiowanego kierunku, stopnia ukończonych studiów, roku ukończenia studiów, oczekiwań odnośnie skończonych studiów, obycia praktyki, przygotowania do pracy po studiach, obecnej pracy, satysfakcji z zarobku, zgodności pracy z uzyskanym zawodem, a także odnoszące się do sektora zatrudnienia, branży, zajmowanego stanowiska, rodzaju umowy. Dodatkowo ankieta poruszała pytania czy obecnie jest się osobą pracującą, czy bezrobotną, a także czy jest się zarejestrowanym w urzędzie pracy.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO posiadali wiedzę na temat badania przeprowadzanego wśród absolwentów Uczelni. Zdaniem studentów możliwość zapoznania się z sytuacją studenta po ukończeniu Uczelni jest bardzo istotna w doskonaleniu koncepcji kształcenia. Uczestnicy spotkania nie byli zaznajamiani z raportem odnośnie badania, a także z wprowadzanymi zmianami. W chwili obecnej Uczelnia nie monitoruje karier absolwentów.

W raporcie ZO z wizytacji dokonanej w 2009 r. dotyczącej oceny jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* nie odnotowano uwag dotyczących spójności opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz systemu potwierdzającego ich osiągnięcie.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Prace dyplomowe oraz magisterskie są zgodne z kierunkiem studiów. Na 130 prac tylko trzy miały tematy z zakresu np. zarządzania, ale ich treści również nawiązywały do problematyki finansowej. Natomiast należy rozważyć położenie większego akcentu na prace zorientowane na rozwiązywanie konkretnych problemów praktycznych. Prace etapowe są zgodne z zakresem sylabusów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia zostały opracowane zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego i odpowiadają przyjętej przez Uczelnię koncepcji kształcenia. Zapewniono spójność kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia oraz uwzględniono wymagania wynikające z aktualnego stanu wiedzy dla dziedzin nauki, do których został przyporządkowany oceniany kierunek studiów. Zapewniono możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia poprzez realizację efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów oraz praktyk zawodowych. Zapewniony został dostęp do opisu założonych efektów kształcenia.

2.2) Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia sformułowane dla kierunku *finanse i rachunkowość* zostały w sposób zrozumiały i sprawdzalny.

2.3) Jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, który stwarza możliwość weryfikacji zakładanych celów i efektów kształcenia. System oceny obejmuje co do zasady wszystkie kategorie efektów kształcenia i przewiduje w większości przypadków właściwe dla nich sposoby weryfikacji. System oceny umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym w ramach procesu dyplomowania. System ocen jest odpowiednio wystandaryzowany. Uczelnia zapewnia odpowiedni dostęp do informacji na temat stosowanego systemu oceny studentów. Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiając weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia. Dostępność systemu została pozytywnie oceniona przez studentów.

2.4) Uczelnia prowadzi Badania losów absolwentów. Zaleca się wykorzystywanie informacji od absolwentów do doskonalenia jakości kształcenia. Obecnie jednostka nie monitoruje karier absolwentów. Z dokumentacji przedstawionej w czasie wizytacji wynika, że jednostka prowadziła takie badania w latach 2011-2013 r.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału.

Na mocy Uchwały nr 1/2012 z dnia 15 czerwca 2012 r. Rada Wydziału uchwaliła plany studiów i programy kształcenia dla prowadzonych kierunków studiów realizowanych od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku *finanse i rachunkowość*.

Natomiast Uchwałą nr 1/2013 z dnia 21 czerwca 2013 r. Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych uchwaliła plany studiów i programy kształcenia realizowane od roku akademickiego 2013/2014, w tym dla ocenianego kierunku studiów i Uchwałą nr 1/2014 z dnia 13 czerwca 2014 r. na rok akademicki 2014/2015.

Plany studiów i programy kształcenia były konsultowane z interesariuszami zewnętrznymi, co potwierdza Uchwała nr 3/2013 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie trybu opiniowania programów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone zostały wymienione wyżej dokumenty, w tym m.in. udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Program kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* wspomaga realizację efektów kształcenia. Matryca odniesień pokazuje, iż każdy efekt jest realizowany na ogół na kilku przedmiotach. Są też efekty realizowane tylko na jednym przedmiocie kierunkowym i jednym specjalnościowym. Wskazano również formę realizacji każdego efektu. W programie można dostrzec pewne słabości. Na przykład brak jest treści kształcenia wspomagających efekt: zna podstawowe metody i narzędzia matematyczne, ekonometryczne i informatyczne w zakresie prezentacji i analizy danych ekonomicznych, w tym finansowych w skali mikro i

makroekonomicznej oraz w zakresie umiejętności: potrafi prognozować procesy i zjawiska ekonomiczne w szczególności finansowe wykorzystujące standardowe metody i narzędzia w zakresie nauk o finansach i nauk pokrewnych. W programie studiów jest przedmiot matematyka i statystyka, których treści w znaczącym, ale niewystarczającym stopniu umożliwiają realizację wymienionych efektów. W poprzednim programie studiów, obowiązującym do roku 2014, był przedmiot ekonometria, który dopełniał potrzeby w tym zakresie. W opinii ZO przedmiot ten powinien być przywrócony lub należy rozszerzyć treści kształcenia ze statystyki o odpowiednie zagadnienia. Na studiach II stopnia są treści z zakresu przedmiotu technologie informatyczne na rynku kapitałowym, bazują już na zaawansowanym instrumentarium analitycznym i prognostycznym i powinny być wspomagane treściami z zakresu podstaw ekonometrii finansowej. Treści kształcenia z zakresu statystyki matematycznej, zawarte w sylabusie nie w pełni pozwalają na poznanie metod prognozowania.

Studia trwają sześć semestrów. Ogólna liczba godzin bezpośredniego kontaktu na studiach stacjonarnych I stopnia wynosi 1568 godzin, w tym 758 wykładów a na studiach niestacjonarnych 816 godzin, w tym 422 wykładów. Dobór treści jest na ogół zasadny ale, co wskazano już wyżej, dostrzega się konieczność uzupełnienia w zakresie treści dotyczących metod prognozowania. Moduł kształcenia ogólnego wynosi na studiach stacjonarnych 263 godzin, podstawowy 525 godzin i kierunkowy 360 godzin. Przedmioty kierunkowe mają liczbę godzin wykładowych równą liczbie godzin zajęć aktywnych przy czym jest to wzmocnione 100 godzinami zajęć projektowych. Studia niestacjonarne na studiach I stopnia obejmują 816 godzin ogółem, w tym 102 godziny dla modułu ogólnego, 302 godziny dla modułu podstawowego. Moduł kierunkowy to 210 godzin, w tym wykłady 119 godzin. Moduł zajęć do wyboru stanowi 202 godziny. Ponadto program kształcenia przewiduje realizację projektów w wymiarze 400 godzin na studiach stacjonarnych i 134 na studiach niestacjonarnych. Praktyki zawodowe mają 150 godzin na studiach stacjonarnych i 120 na studiach niestacjonarnych. Włączając praktyki zawodowa w ogólne ramy kształcenia można stwierdzić, iż dla studiów I stopnia program studiów obejmuje 1718 godzin na studiach stacjonarnych i 936 na niestacjonarnych. Wymiar godzin praktyk jest zbyt niski jak na potrzeby profilu praktycznego. Zdaniem Zespołu Oceniającego zaleca się zwiększenie wymiaru praktyki do 3 miesięcy zgodnie z zapisami ustawy. Na studiach II stopnia ogólna liczba godzin to 800 godzin na studiach stacjonarnych i 408 na studiach niestacjonarnych. Uczelnia w roku akademickim 2014/2015 prowadzi tylko studia niestacjonarne. Praktyka zawodowa to 120 godzin na studiach stacjonarnych i 60 godzin na niestacjonarnych. Program kształcenia na studiach II stopnia zawiera moduł podstawowy, kierunkowy i przedmiotów do wyboru. Moduł podstawowy to 105 godzin na studiach stacjonarnych i 60 na niestacjonarnych. Moduł kierunkowy to 395 godzin na studiach stacjonarnych i 204 na niestacjonarnych. Przedmioty do wyboru stanowią odpowiednio 300 i 144 godzin. Wykłady przewyższają liczbę godzin aktywnych. Projekty wzmocniają nieco zajęcia aktywne, ale w opinii ZO proporcje te należy jednak zmodyfikować przez wprowadzenie większej liczby godzin zajęć aktywizujących.

Up praktycznienie kierunku, a więc dobór metod kształcenia właściwych dla profilu praktycznego bazuje na wprowadzeniu zajęć wspomaganych technikami komputerowymi. Spotkanie z kadrą pozwoliło na zapoznanie się ze stosowanymi metodami kształcenia, programami komputerowymi wykorzystywanymi w dydaktyce. Są to takie programy jak: Płatnik, Symfonia, oraz WF-KaPeR.

Ponadto program studiów przewiduje na wszystkich formach wykłady praktyków w wymiarze: na I stopniu 150 na studiach stacjonarnych i 80 na studiach niestacjonarnych, i 56 godzin na II stopniu studiów niestacjonarnych. Po włączeniu praktyk i zajęć z praktykami ogólna liczba godzin programu kształcenia wynosi około 1868 godzin na studiach I stopnia stacjonarnych i 1016 na studiach niestacjonarnych oraz na studiach II stopnia -504 godziny na

studiach niestacjonarnych, co tworzy właściwe ramy godzinowe dla realizacji zakładanych efektów kształcenia.

W ocenie studentów uczestniczących w spotkaniu z ZO liczba godzin przypisana do poszczególnych przedmiotów jest odpowiednia. Opinie uczestników spotkania były pozytywne w tym zakresie, a także w kwestiach związanych z formą prowadzenia zajęć oraz wykorzystywanych metod. Dobór treści kształcenia studenci uznali za prawidłowy i spójny.

Warunkiem ukończenia studiów na kierunku *finanse i rachunkowość* jest uzyskanie łącznie co najmniej 180 punktów ECTS w przypadku studiów I stopnia studia stacjonarne i 180 punktów ECTS studia niestacjonarne oraz 120 punktów ECTS w przypadku studiów II stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) co odpowiada przepisom prawa w tym zakresie.

Zasady budowania Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów ECTS na kierunku *finanse i rachunkowość* szczegółowo omawia Regulamin studiów.

Liczbę punktów przypisaną poszczególnym modułom/przedmiotom ustalają rady Wydziałów w planach studiów. Punkty ECTS przypisane poszczególnym przedmiotom/modułom kierunku *finanse i rachunkowość* zostały zatwierdzone przez Radę Wydziału Nauk Ekonomicznych w dniu 13.06.2014 roku. Uzyskanie punktów ECTS przypisanych do modułu/przedmiotu następuje po osiągnięciu przez studenta wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Warunkiem zaliczenia semestru/roku studiów jest uzyskanie wszystkich punktów ECTS przypisanych w programie kształcenia dla danego semestru/roku.

System ECTS jest zgodny z powszechnymi przepisami prawa. Przyjęto, iż 1 punkt ECTS odpowiada 25 godzinom pracy studenta. Liczba punktów ECTS przypisanych dla danego przedmiotu odpowiada całkowitemu obciążeniu pracą studenta. Uwzględnia się więc godziny pracy z udziałem nauczyciela (wykład, ćwiczenia, laboratorium, projekty, konsultacje, przeprowadzony egzamin) a także pracę własną studenta (przygotowanie do zajęć, wykonanie prac domowych, studiowanie literatury przedmiotu, przygotowanie do zaliczenia przedmiotu/egzaminu).

Ogólne zasady punktowania poszczególnych modułów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* są następujące:

- liczba punktów ECTS niezbędna do zaliczenia roku akademickiego wynosi 60 punktów a semestru 30 punktów,
- liczba punktów dla seminarium dyplomowego w przypadku studiów I stopnia wynosi 10 punktów ECTS
- liczba punktów dla seminarium magisterskiego w przypadku studiów II stopnia wynosi 15 punktów ECTS
- moduły specjalnościowe to 24 punktów ECTS w przypadku studiów I stopnia oraz 16 punktów ECTS w przypadku studiów II stopnia
- moduł praktyczny (praktyka zawodowa) to 10 punktów ECTS w przypadku studiów I stopnia oraz 7 punktów ECTS w przypadku studiów II stopnia
- Funkcjonowanie i rozwój organizacji (wykłady gościnne z praktykami) to 10 punktów ECTS w przypadku studiów I stopnia i 8 punktów ECTS w przypadku studiów II stopnia
- Zajęcia z nauk podstawowych wynoszą 62 p ECTS dla st. I stopnia i 14 dla st. II stopnia
- Zajęcia ogólnouczelniane to 23 p ECTS (brak jest tego typu zajęć na studiach II stopnia)
- Brak jest zajęć z nauk humanistycznych -jest przedmiot etyka jako przedmiot do wyboru na st. II stopnia

Zajęcia realizowane w bezpośrednim kontakcie z nauczycielem akademickim i studentami mają przypisane 100 p na studiach stacjonarnych I stopnia i 64 na studiach II stopnia, zaś na studiach niestacjonarnych na I stopniu 53 p ECTS i 36 punktów na studiach II stopnia.

Elastyczność kształcenia oraz rozwijanie zainteresowań zawodowych umożliwia wybór przedmiotów z listy przedmiotów do wyboru. Oferta przedmiotów do wyboru w planie

studiów obowiązującym od roku akademickiego 2014/2015 została znacznie poszerzona. W programie zajęcia do wyboru to: seminaRIA dyplomowe, języki obce, przedmioty specjalnościowe na studiach I stopnia jest to 69 p ECTS, a na studiach II stopnia 59 p ECTS, co przekracza 30% wymaganych zajęć mierzonych punktami ECTS

Studenci biorący udział w spotkaniu z ZO posiadali podstawową wiedzę dotyczącą punktacji ECTS. Ponadto mieli oni świadomość jakie możliwości stwarza ten system.

Program kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* przewiduje możliwość zdobycia minimalnej ilości punktów ECTS, zgodnej z zgodnie z art. 164a ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci mają możliwość wyboru modułu specjalnościowego, który obejmuje trzy specjalności. W ramach każdej z nich realizowanych jest sześć przedmiotów – w sumie 24 punkty ECTS. Każdy przedmiot to 30 godzin na studiach stacjonarnych i 14 na studiach niestacjonarnych. Poza tym student może również wybrać przedmioty z listy przedmiotów do wyboru, które odpowiadają jego zainteresowaniom.

Analiza programu pozwala uznać iż sekwencja przedmiotów jest właściwa i zapewnia progresję wiedzy i umiejętności.

Studenci ocenianego kierunku wyrazili pozytywne opinie dotyczące planu i programu studiów. Rozłożenie zajęć zostało uznane przez nich za prawidłowe. Ponadto zdaniem studentów wszelkie uwagi dotyczące rozmieszczenia odbywanych zajęć mogą zgłaszać do Prodziekana i są one na bieżąco rozwiązywane. Uczestnicy spotkania uznali sekwencję przedmiotów za spójną i poprawną, dzięki czemu treści programowe nie powtarzają się, a proces kształcenia można uznać za płynny.

Praktyki zawodowe odbywają się po 3,4 i 5 semestrze na studiach I stopnia i po I, II i III semestrze na studiach II stopnia. Program praktyki i termin ten jest dostosowany do wiedzy i umiejętności nabywanych w trakcie studiów. Dobór miejsc praktyk jest właściwy. Praktyki odbywają się w komórkach finansowych przedsiębiorstw, instytucji, firm w tym biurach rachunkowych, bankach.

Studenci wizytowanego kierunku mają obowiązek odbycia praktyk zawodowych na I i II stopniu studiów. Szczegółowe zasady realizowania praktyk opisuje *Regulamin odbywania praktyk zawodowych przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku*, który został wprowadzony *Zarządzeniem nr RK/0210/08/2013 Rektora Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 6 maja 2013 r.*

Czas trwania praktyk, ich rodzaj oraz przypisaną im liczbę punktów ECTS określają programy kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość*. Studenci studiów I stopnia odbywają praktyki zawodowe na trzecim roku w V i VI semestrze, czemu zostało przypisane 10 punktów ECTS. Natomiast studenci studiów II stopnia uczestniczą w praktyce w czasie drugiego roku, w IV semestrze, co jest równoznaczne z otrzymaniem 7 punktów ECTS.

Warunkiem zaliczenia praktyki jest: zaliczenie przez studenta całości programu praktyki, uzyskanie pozytywnej opinii osoby sprawującej opiekę nad studentem w miejscu odbywania praktyki. W celu uzyskania zaliczenia student jest zobowiązany do złożenia jednego egzemplarza podpisanej przez pracodawcę umowy o organizację praktyki zawodowej – decyzji o przyjęciu na praktykę; wypełnionej karty przebiegu praktyki w nieprzekraczalnym terminie wyznaczonym przez opiekuna praktyki, w przypadku studentów, którzy pracują lub pracowali – wniosek o uznanie pracy zawodowej, jako praktyki.

Studenci we własnym zakresie wyszukują miejsca odbywanej praktyki, jednak w sytuacjach, gdy mają trudności, mogą oni skorzystać z pomocy i oferty Biura Karier. Studenci obecni na spotkaniu z ZO w większości składali wniosek o uznanie pracy zawodowej jako praktyki, pozostali zaś odbywali praktykę w miejscu wskazanym przez siebie.

Uczestnicy spotkania jednogłośnie stwierdzili, że posiadają niezbędne informacje odnośnie odbycia praktyki, są oni informowani na ten temat w dziekanacie, a także za pomocą wiadomości e-mail, które są rozsyłane do każdego zainteresowanego studenta.

Wiadomość zawiera informacje na temat obowiązujących terminów, kroków jakie należy wykonać, a także jakie dokumenty są wymagane do zaliczenia praktyki.

Organizacja studiów nie budzi zastrzeżeń. Zajęcia na studiach niestacjonarnych odbywają się w piątki, soboty, niedziele w zjazdach na ogół organizowanych co dwa tygodnie. Nie ma nadmiernej koncentracji zajęć. Występują zajęcia maksymalnie 4 godzinne z tym samym prowadzącym, ale z różną formą zajęć, tj. wykład i ćwiczenia.

W ocenie studentów uczestniczących w spotkaniu z ZO organizacja procesu kształcenia jest prawidłowa. Mają oni świadomość jakie efekty kształcenia powinni oni osiągnąć i co daje im studiowanie kierunku *finanse i rachunkowość*. Studenci pozytywnie oceniają rozłożenie planu zajęć, a wszelkie niedogodności np. zbyt duże „okienka”, są rozwiązywane na bieżąco. Zdaniem uczestników spotkania z ZO liczba godzin przypisana poszczególnym przedmiotom została określona w sposób prawidłowy. Ponadto wyrazili oni pozytywną ocenę w stosunku do formy prowadzonych zajęć.

W opinii studentów system praktyk jest zorganizowany w sposób odpowiedni. Dzięki możliwości złożenia wniosku o uznanie pracy zawodowej jako praktyki, studenci mogą bez problemu pogłębiać swoją wiedzę, realizując przy tym pracę zawodową.

Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają możliwość realizowania indywidualnego planu i programu studiów poprzez indywidualny tok studiowania lub przez indywidualną organizację zajęć. Indywidualny tok studiów adresowany jest do najzdolniejszych studentów. Wybitnie uzdolniony student, który wyróżnia się najwyższymi wynikami w nauce, może wystąpić do dziekana o wyrażenie zgody na studiowanie według indywidualnego programu studiów pod kierunkiem opiekuna naukowego. Zgodę na taką formę studiowania może otrzymać student po zaliczeniu I roku studiów I stopnia lub I semestru studiów II stopnia. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mogą także występować do dziekana z umotywowanym wnioskiem o przyznanie indywidualnej organizacji studiów, polegającej na zmianie terminu lub/i sposobu realizacji oraz zaliczania modułów/przedmiotów obowiązujących w semestrze/roku studiów. Możliwość studiowania według indywidualnej organizacji studiów mają studenci, którzy: samotnie wychowują dzieci; studiuje równolegle na dwóch lub więcej kierunkach lub specjalnościach; są członkami sportowej kadry narodowej lub olimpijskiej; są niepełnosprawni; uczestniczą w pracach badawczych. Indywidualna organizacja studiów nie zwalnia studenta z obowiązku zaliczania przedmiotów przewidzianych planem studiów i jest ustalana na okres nie dłuższy niż rok akademicki. Uczelnia daje możliwość studentom niepełnosprawnym zaliczania zajęć i zdawania egzaminów w trybie indywidualnym, a zakres indywidualizacji zaliczania zajęć i zdawania egzaminów określa dziekan WNE. Ponadto, w ramach indywidualizacji kształcenia, studenci mają możliwość wyboru specjalności kształcenia a także seminarium dyplomowego

W Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania możliwość indywidualizacji procesu kształcenia została oparta na zasadach opisanych w *Regulaminie studiów* oraz na podstawie *Zasad studiowania według Indywidualnego Programu Studiów w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku* wprowadzonych *Uchwałą nr 9 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 15 marca 2013 r.*

Formami indywidualizacji obowiązującymi w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania są: indywidualny program studiów, obejmujący indywidualny plan studiów i program kształcenia oraz indywidualna organizacja studiów. Z tych form może skorzystać student: odbywający część studiów w innych Uczelniach krajowych lub zagranicznych, studiuje na więcej niż jednym kierunku, będący osobom niepełnosprawną o określonym stopniu i charakterze niepełnosprawności, powracający z urlopu dziekańskiego, wznawiający studia, przenoszący się z innej Uczelni, nie mogący uczestniczyć w zajęciach zgodnie z planem studiów ze względu na stan zdrowia, potwierdzony dokumentacją medyczną, uprawiający sport i mający osiągnięcia na szczeblu krajowym i międzynarodowym, a także działający w organizacjach studenckim na szczeblu Uczelnianym i wyższym. W szczególnie uzasadnionych przypadkach studia według Indywidualnego Programu Studiowania mogą

polegać na udziale studenta w pracach naukowo-badawczych prowadzonych na Wydziale. Decyzję w tej sprawie podejmuje Dziekan w porozumieniu z kierownikiem prowadzonych badań.

Zainteresowany student występuje z wnioskiem do Dziekana Wydziału, który jest zatwierdzany lub odrzucany przez Radę Wydziału. W przypadku indywidualnego programu studiów wyznaczany jest opiekun IPS, którego obowiązkiem jest nadzór nad właściwą realizacją IPS. Kandydat w porozumieniu z opiekunem przygotowuje program studiów, który może zawierać inne przedmioty z zastrzeżeniem osiągnięcia tych samych efektów. Osoba opiekuna wraz z indywidualnym planem zatwierdza Rada Wydziału.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Ze względu na studiowanie w trybie niestacjonarnym, a także prowadzenie aktywnego życia zawodowego, studenci nigdy nie byli zainteresowani tą formą studiów. Uczestnicy spotkania z ZO zaznaczyli również, że uzyskanie indywidualnej organizacji studiów nie jest im potrzebne, ponieważ w większości przypadków są w stanie jednostkowo ustalić z wykładowcami terminy realizacji obowiązków dydaktycznych.

W opinii studentów program studiów realizowany na kierunku *finanse i rachunkowość* umożliwia im osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. System praktyk studenckich prowadzonych na studiach I i II stopnia studiów jest spójny z programem studiów i stwarza możliwość pogłębiania wiedzy na zajęciach, a także prowadzenia aktywności zawodowej. Studenci mają świadomość czym jest systemu punktów ECTS oraz jakie stwarza możliwości. Studenci nie posiadali wiedzy na temat możliwości indywidualizacji programu studiów.

3.2)

Zakładane efekty kształcenia mają wsparcie w poszczególnych treściach i formach kształcenia. Sposoby weryfikacji efektów kształcenia są dostosowane do specyfiki przedmiotu, a także do weryfikacji wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych. Koncepcja kształcenia jest spójna. Treści kształcenia wymagają rozszerzenia w zakresie metod prognozowania.

Uczelnia dostosowała się do uwag PKA z ostatniej wizytacji wprowadzając kształcenie z języka obcego oraz zgodnie z uwagami takie przedmioty jak ekonometria i statystyka. Jednak w roku akademickim 2014/2015 zrezygnowano z przedmiotu ekonometria, co sprawia, że brak jest treści z zakresu metod prognozowania .

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program studiów ocenianego kierunku studiów w tym treści kształcenia, formy zajęć i metody dydaktyczne, pozwalają na osiągnięcie założonej struktury kwalifikacji absolwenta i realizację zakładanych efektów kształcenia. Treści kształcenia odnoszą się do aktualnej wiedzy z zakresu *finansów i rachunkowości*. Treści kształcenia wymagają rozszerzenia w zakresie poznania metod prognozowania. Praktyka zawodowa powinna mieć wymiar 3 miesięcy. Czas trwania studiów oraz ogólna liczba godzin określona programem studiów I i II stopnia tworzy właściwe ramy dla realizacji efektów kształcenia. Sekwencja przedmiotów jest właściwa i pozwala na progresję wiedzy i umiejętności. Dobór miejsc, w których odbywają się praktyki jest zgodny z celami i efektami kształcenia określonymi dla praktyk. System ECTS jest zgodny z przepisami obowiązującymi w tym zakresie. W opinii studentów program studiów realizowany na kierunku *finanse i rachunkowość* umożliwia im osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. System praktyk studenckich prowadzonych na I i II stopniu studiów jest spójny z programem studiów i stwarza możliwość pogłębiania wiedzy na zajęciach, a także prowadzenia aktywności zawodowej. Studenci mają świadomość czym jest

systemu punktów ECTS oraz jakie stwarza możliwości. Studenci nie posiadali wiedzy na temat możliwości indywidualizacji programu studiów.

3.2) Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne oraz sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia, tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość realizującą zakładaną koncepcję kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzi 27 pracowników, w tym: 3 profesorów nauk ekonomicznych, 5 doktorów habilitowanych, 14 doktorów oraz 5 magistrów. Wśród doktorów habilitowanych znajdują się reprezentanci dyscypliny finanse i ekonomia (4 osoby) oraz 1 osoba nauk o zarządzaniu. Wśród doktorów oprócz reprezentantów dziedziny nauk ekonomicznych takich dyscyplin jak ekonomia, finanse i nauki o zarządzaniu, reprezentowane są dodatkowo nauki prawne (1 osoba), nauki matematyczne (1 osoba) oraz jeden doktorat nadany w Turcji (bez wskazania dyscypliny naukowej). Osoby z tytułem zawodowym magistra mają udokumentowane doświadczenie zawodowe (2 magistrów informatyki, 2 magistrów ekonomii oraz 1 magister prawa). Liczba wyżej wymienionych pracowników naukowo-dydaktycznych, dla których Uczelnia stanowi podstawowe lub dodatkowe miejsce pracy i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych, przypisanych do obszaru nauk społecznych celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

Kadra wchodząca w skład minimum kadrowego (14 osób) posiada dorobek naukowy w dyscyplinach finanse lub ekonomia, co odpowiada zakładanym efektom kształcenia dla ocenianego kierunku. Pozostali pracownicy naukowo-dydaktyczni co do ich liczby i struktury ich kwalifikacji zostali dobrani odpowiednio dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *finanse i rachunkowość*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 131 oraz w § 12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki, lub przed rozpoczęciem semestru w przypadku zamian w zatrudnienia wpływających na minimum kadrowe, oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. do 30 czerwca 2014 r.

Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Wydział zgłosił do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a ustawy, *nie krócej niż od początku semestru studiów*, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 1 rozrządzenia z dnia 3 października 2014 r., *tj. nie później niż od początku semestru studiów*.

Z informacji zawartych w tych oświadczeniach wynika, iż wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 obu wymienionych wyżej rozporządzeń są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 14 osób (5 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 7 doktorów i 2 osoby z tytułem zawodowym magistra) na studiach pierwszego i drugiego stopnia.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzają osobiście na kierunku *finanse i rachunkowość* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 2 pkt. 1 i 2 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Warunek minimum kadrowego dla studiów I i II stopnia dla profilu praktycznego dla obszaru nauk społecznych dla kierunku „*finanse i rachunkowość*” jest spełniony, ponieważ można zaliczyć do tej grupy wszystkie wskazane 14 osób. Wśród wskazanych 14 osób jest 5 samodzielnych nauczycieli akademickich, 7 osób ze stopniem naukowym doktora oraz 2 osoby z tytułem zawodowym magistra, a ich dorobek naukowy jest z dyscyplin: finanse lub ekonomia oraz nauki o zarządzaniu, to jest dyscyplin, do których przypisano kierunkowe efekty kształcenia, zaś dorobek zawodowy jest znaczący i zgodny z opisem efektów kształcenia w zakresie umiejętności. Dorobek naukowy koncentruje się na takich zagadnieniach jak: podatki, bankowość, finanse publiczne, finanse przedsiębiorstw, analiza finansowa, zarządzanie wiedzą, rozwój zrównoważony. Osoby posiadające dorobek zawodowy pracują na stanowisku rewidenta, głównego księgowego, pracownika Urzędu Skarbowego.

Skład minimum kadrowego na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonego na Wydziale Nauk Ekonomicznych w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem prawie wszystkie osoby wskazane do minimum kadrowego zatrudnione zostały na czas nieokreślony. W stosunku do roku 2008, w którym odbyła się druga ocena jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, nastąpiły niewielkie zmiany w składzie tego minimum, bowiem 10 osób (4 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów), to nauczyciele akademicy, którzy tworzyli to minimum w roku 2008.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy.

Zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370) Uczelnia prowadząca kierunek studiów w obszarze nauk społecznych w dniu wejścia w życie ww. rozporządzenia (10 października 2014 r.) jest zobowiązana dostosować minimum kadrowe w zakresie proporcji liczby

nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów na danym kierunku studiów, do wymogów określonych w § 17 ust. 1 pkt. 8 nowego rozporządzenia, *do dnia 1 października 2015 roku*.

Zatem warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *finanse i rachunkowość*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 102, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r.

Poszczególne przedmioty na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzą specjaliści, których wiedzę popartą dyplomami i dorobkiem publikacyjnym, często w grupie pozostałych nauczycieli, wspiera doświadczenie praktyczne. Obsada zajęć dydaktycznych na ogół jest prawidłowa.

Liczba przedmiotów prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli i ich obciążeń godzinowych nie budzi zastrzeżeń, odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia. Należałoby zwrócić szczególną uwagę na obsadę seminariów magisterskich prowadzonych na drugim stopniu studiów, tak aby prowadzone były przez samodzielnych nauczycieli akademickich, co nie zawsze miało miejsce. Powinno nastąpić rozszerzenie listy promotorów o samodzielnych nauczycieli akademickich, w tym z minimum kadrowego których brak jest wśród promotorów prac magisterskich i dyplomowych.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospитowanych zajęciach i ich ocena

Ocena sposobu prowadzenia zajęć i przekazywanych w ich ramach treści zajęć jest pozytywna. Hospitowane zajęcia dydaktyczne, co do poziomu, treści, komunikacji ze studentami nie budziły zastrzeżeń. Wykłady były wspomagane prezentacjami multimedialnymi, a wykładowcy starali się aktywizować studentów. Sale wykładowe wyposażone były w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające.

4.3).

Zgodnie z Raportem samooceny Jednostka kładzie szczególny nacisk na pozyskanie własnej kadry. Większość nauczycieli zatrudniona jest w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku jako podstawowym miejscu pracy. Zapewnia to pełne wykorzystanie wiedzy i kwalifikacji nauczycieli akademickich w realizacji programu kształcenia. Stwierdza się, iż podstawą doboru kadry jest pozytywna ocena zgodności profilu naukowego z dziedziną i dyscypliną, w jakiej prowadzony jest proces kształcenia Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

W trakcie wizytacji problematyka rozwoju pracowników naukowych była przedmiotem rozmów członków Zespołu Oceniającego prowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału - Wydział Nauk Ekonomicznych .Wydział WSFIZ w Białymstoku w wyniku oceny Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) działającego przy MNiSW we wrześniu 2013 roku otrzymał kategorię B, co skutkowało możliwością wnioskowania o przyznanie dotacji na działalność statutową Wydziału. Uczelnia uzyskuje środki zewnętrzne na badania statutowe. Wewnętrznym źródłem finansowania badań naukowych są też fundusze własne Uczelni. Na tej podstawie można stwierdzić, iż rozwój pracowników wspierany jest poprzez dofinansowanie badań naukowych pozwalających na rozwój ocenianego kierunku studiów. Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej jest wspierany przez Uczelnię poprzez finansowanie udziału pracowników w konferencjach naukowych, jak i organizowanie konferencji naukowych z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni. Finansowane są również wydawnictwa takie jak opublikowanie prac naukowych pracowników, monografii w Wydawnictwie Uczelni. Kadra dydaktyczna Katedry Finansów i Rachunkowości ma możliwość rozwoju naukowego poprzez udział w organizacjach naukowych zajmujących się problematyką ekonomiczno-społeczną.

W spotkaniu Zespołu Oceniającego PKA z kadrami akademicką uczestniczyło 14 nauczycieli akademickich. Przewodnicząca przedstawiła skład ZO i jego zadania. Dyskutowano o wielu problemach, a spotkanie rozpoczęto od sformułowanego przez Przewodniczącą ZO pytania o warunki pracy i studiowania w Uczelni. Wiele miejsca poświęcono podczas dyskusji problemom wizji kształcenia na profilu praktycznym na wizytowanym kierunku. Wskazano, jak są realizowane niektóre przedmioty celem wzmocnienia profilu praktycznego kształcenia. Podniesiono problem związany z obsadą zajęć stwierdzając, że wykładowcy powinni mieć doświadczenie zawodowe i znać potrzeby rynku pracy. Skupiono uwagę na proporcjach zakresu wiedzy oraz umiejętności w procesie kształcenia. Wskazano na problem standaryzacji wymogów stawianych studentom w zakresie weryfikacji umiejętności studentów, przykładowo poprzez obserwację umiejętności studenta. Wskazano na grupę przedmiotów, w których łatwiej jest realizować praktyczne zadania (sprawozdawczość finansowa, MSR, krajowe standardy i przepisy prawa, finanse przedsiębiorstw). Stwierdzono, że dla potrzeb kształcenia opracowano ćwiczenia wykorzystujące realnie funkcjonujące dokumenty (deklaracje ZUS czy deklaracje podatkowe). Stwierdzono, że na zajęciach prowadzonych ze wspomaganiami komputerowymi prowadzi się weryfikację umiejętności studenta (potrafi wykonać czynności związane z generowaniem dokumentów, czytanie dokumentów, korzystanie z danych do oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa).

Potoczyła się dyskusja na temat celów praktyk, również wykorzystania zasady wykorzystania *dobrych praktyk* dla upraktycznienia kształcenia. Widoczne było zaangażowanie nauczycieli akademickich w poszukiwaniu dróg kształcenia na profilu praktycznym. Pracownicy wskazali na współpracę z rynkiem pracy, co do której Uczelnia podjęła realne działania. Przedsiębiorcy są zainteresowani przyjmowaniem na staże. Uczelnia podejmie próbę prowadzenia szkoleń certyfikowanych, które są dodatkowym bonusem dla studentów. Wskazano na początki prac z powołanym w Uczelni Konwentem. Przedstawiono konkretne wdrożone rozwiązanie jakim jest Inkubator przedsiębiorczości (60 firm studenckich). Pracownicy stwierdzili, że część kadry Uczelni ma doświadczenie praktyczne. Ten stan pozwala na to, aby prace dyplomowe z założenia miały element empiryczny. Wskazano również w dyskusji na prowadzone badania naukowe oraz stwierdzono, że badania będą kontynuowane, zwłaszcza na rzecz podmiotów lokalnych (klastry przedsiębiorstw, badania dla woj. Urzędu Pracy).

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów I i II stopnia odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia.

4.2) Wydział spełnia wymogi minimum kadrowego dla prowadzenia studiów I i II stopnia na kierunku finanse i rachunkowość. Minimum kadrowe tworzy 14 osób w tym 5 samodzielnych nauczycieli akademickich, 7 osób ze stopniem naukowym doktora oraz 2 osoby z tytułem zawodowym magistra, a ich dorobek naukowy mieści się w dyscyplinach: finanse lub ekonomia oraz nauki o zarządzaniu, to jest w dyscyplinach, do których przypisano kierunkowe efekty kształcenia, zaś dorobek zawodowy jest znaczący i zgodny z opisem efektów kształcenia w zakresie umiejętności. Dorobek naukowy koncentruje się na takich zagadnieniach jak: podatki, bankowość, finanse publiczne, finanse przedsiębiorstw, analiza finansowa, zarządzanie wiedzą, rozwój zrównoważony. Osoby posiadające dorobek zawodowy pracują na stanowisku rewidenta, głównego księgowego, pracownika Urzędu Skarbowego. Generalnie obsada

zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Występują pewne uchybienia dotyczące obsady seminariów magisterskich.

4.3) Politykę kadrową oraz działania wspierające rozwój naukowy kadry należy ocenić z pozytywnie. Stanowczo pozytywnie należy ocenić działania na rzecz rozwoju kadry. Jako pozytywny efekt prowadzonej polityki kadrowej można wskazać, iż już obecnie na pierwszym etapie w minimum kadrowym są wszyscy pracownicy. Uczelnia stosuje również szereg narzędzi, które mają na celu wsparcie pracowników w rozwoju naukowym (Wydział otrzymał kategorię B).

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka ma możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mogą korzystać z bazy dydaktycznej Uczelni, a w szczególności z pomieszczeń, urządzeń oraz zbiorów bibliotecznych Uczelni. Uczelnia posiada budynek przemysłowy, który został poddany gruntownej przebudowie i adaptacji na cele edukacyjne. Przedstawiono do wglądu akty notarialne z dnia 04.10.1995 oraz 2.11. 1995 będące sprzedażą umową sprzedaży działek przy ul. Fabrycznej wraz z zabudową. Aktualnie są to trzy budynki, w których do dyspozycji studentów pozostaje 14 sal wykładowych (w tym 11 sal multimedialnych), 3 aule, 12 sal ćwiczeniowych (w tym 2 multimedialne), 4 sale komputerowe oraz laboratorium językowe ze stanowiskami do nauki języków obcych. W pracowniach są następujące licencjonowane oprogramowanie do księgowości: Symfonia FK, Płatnik WF KaPeR oraz pakiet biurowy: MS Office 2003, MS Office 2007. W jednym z budynków mieści się Biblioteka WSiFiZ, będąca biblioteką Uczelnianą i umożliwiającą Studentom i pracownikom dostęp do informacji i źródeł wiedzy w celu kształcenia się, dokształcania, zdobywania nowych umiejętności i rozwoju zawodowego.

WSFiZ w Białymstoku dysponuje odpowiednią liczbą środków audio-wizualnych, które wspierają proces dydaktyczny. Sale dydaktyczne Uczelni wyposażone są w pomoce naukowe, m.in.: instalacje nagłaśniające (w salach wykładowych), rzutniki pisma, wideoprojektory, rzutniki multimedialne z zestawami komputerowymi oraz bezprzewodową sieć Internetową. W budynku znajdują się również: Dział Spraw Studenckich, siedziba Parlamentu Studenckiego oraz bar studencki.

Biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz obecną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie sal dydaktycznych odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku.

Zasoby biblioteki są gromadzone w bibliotece Uczelnianej, będąca ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną, która posiada obecnie ponad 72 tys. wydawnictw. Księgozbiór obejmuje aktualną literaturę podstawową i uzupełniającą, które mogą być wykorzystane na kierunku *finanse i rachunkowość*. Dostępne w bibliotece na półkach pozycje z zakresu *finanse i rachunkowość* to 976 pozycji, w katalogu jest około 5 tys. wydawnictw powiązanych z ocenianym kierunkiem (w tym 111 tytułów czasopism). W czytelni multimedialnej biblioteka zapewnia dostęp online do Baz Wirtualnej Biblioteki Nauki (Elsevier, Springer i Web of Knowledge) i kilkudziesięciu tys. czasopism oraz wydawnictw open access. Można skorzystać również z bazy ePNP (e-Publikacje Nauki Polskiej).

Uczelnia zasadniczo dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne, co zasługuje na pozytywną ocenę. Ze względu na specyfikę studiów, o

profilu praktycznym, wybór instytucji, w których studenci odbywają praktyki jest bardzo szeroki, są to głównie banki, urzędy administracji publicznej oraz prywatne przedsiębiorstwa, w tym biura rachunkowe.

Budynek dydaktyczny jest przygotowany do komunikacji dla osób niepełnosprawnych, posiada windę. Również w budynku mieszczącym bibliotekę jest winda, zatem mamy dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynki, z których korzystają studenci, są we właściwym stanie technicznym.

Siedzibą Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku jest budynek dydaktyczny dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Cała infrastruktura dydaktyczna nie posiada w swojej konstrukcji barier architektonicznych. Budynek, w którym prowadzone są zajęcia dydaktyczne, został wyposażony w pochylnie dla wózków oraz dźwigi szybowe.

Budynek, w którym znajduje się biblioteka również posiada w swojej konstrukcji udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto studenci mają do dyspozycji dwa stanowiska komputerowe z monitorem dotykowym i nakładkami powiększającymi oraz oprogramowaniem dostosowanym dla osób niepełnosprawnych. Dodatkowo w czytelnicy biblioteki znajdują się trzy lupy elektroniczne dla osób niedowidzących.

W czasie wizytacji dokonanej w 2009 r., studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO zgłaszali niewystarczającą liczbę egzemplarzy zalecanej literatury. W czasie obecnej wizytacji studenci przedstawili jednogłośnie ocenę, według której liczba zalecanych pozycji jest wystarczająca.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uwzględniając wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie sal dydaktycznych odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku. Wydział zapewnia studentom odpowiednią liczbę miejsc w salach dydaktycznych. Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Budynki Uczelni zostały w pełni dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą mają do dyspozycji studenci wizytowanego kierunku umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych. Baza dydaktyczna jest wyposażona we właściwy sposób. Budynek nie posiada w swojej konstrukcji barier architektonicznych i jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zbiory biblioteczne odpowiadają potrzebom kierunku. Ponadto biblioteka Uczelni posiada specjalistyczny sprzęt umożliwiający pogłębianie swojej wiedzy studentom z niepełnosprawnościami.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Badania naukowe pracowników kierunku „*finanse i rachunkowość*” wpisują się w Plan Badań Wydziału Nauk Ekonomicznych WSiFiZ w Białymstoku. W wyniku oceny parametrycznej przeprowadzonej w 2006 i 2010 roku przez MNiSZW i KEJN „Wydział

Nauk Ekonomicznych otrzymał kategorię naukową 4, a w 2013 roku kategorię B. Przyznanie kategorii skutkowało dotacjami na utrzymanie potencjału badawczego Wydziału w wysokości 14.000 zł w 2009, 47.262 zł w 2011, 35.970 zł w 2013, 37.280 zł w 2014 r.

Na mocy Zarządzenia nr RK/0210/3/11 z dnia 11 stycznia 2011 r. Rektora WSFiZ w Białymstoku w sprawie powołania, określania zadań i sposobu działania Komisji do Spraw Nauki i Zespołów Naukowo-Badawczych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku w Uczelni zostały utworzone Zespoły Naukowo-Badawcze. Pracownicy naukowo-dydaktyczni kierunku *finanse i rachunkowość* czynnie uczestniczą w zespołach naukowo-badawczych. Spotkania zespołów odbywają się regularnie a efektem ich prac są publikacje naukowe uczestników, dyskusje na temat rozpraw doktorskich, habilitacyjnych. Pracownicy kierunku *finanse i rachunkowość* realizują badania własne (w 2014 – 8 tematów) oraz badania statutowe (w 2014 – pięć tematów). Efektem realizowanych badań są prezentacje na konferencjach naukowych oraz artykuły publikowane w czasopismach czy też monografie wydawane przez wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku. Proces dokumentacji prowadzonych badań obejmuje: organizację cyklicznych konferencji i sympozjów naukowych oraz wydawnictwa naukowe. Na Wydziale Nauk Ekonomicznych od 2011 roku wydawane jest **czasopismo Przedsiębiorstwo & Finanse**. Tematyka jest ściśle związana z zakresem badań realizowanych w ramach kierunku *finanse i rachunkowość*. Od 2013 roku znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW (**lista B - 3 punkty**). Wyniki badań są wykorzystywane w procesie kształcenia do uzupełniania i pogłębiania treści przedmiotów, udoskonalania procesu dydaktycznego, przede wszystkim w module kształcenia kierunkowego oraz w modułach kształcenia specjalnościowego.

W prace badawcze realizowane na kierunku *finanse i rachunkowość* włączeni są także studenci SKN Ekopartner działającego na Wydziale Nauk Ekonomicznych. Koło Naukowe w ramach swojej działalności realizuje Programu Uniwersytetu Bałtyckiego (Baltic University Programme) koordynowany przez Uniwersytet w Uppsali (Szwecja).

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość uczestniczenia w Kole Naukowym Ekopartner, które funkcjonuje w ramach Wydziału Nauk Ekonomicznych. Koło to realizuje Program Uniwersytetu Bałtyckiego, którego koordynatorem jest Uniwersytet w Uppsali (Szwecja). Celem programu jest prowadzenie działalności edukacyjnej na poziomie uniwersyteckim w zakresie problematyki zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska regionu Morza Bałtyckiego. Po zakończeniu kursów studenci mogą przystąpić do egzaminu, który daje możliwość uzyskania certyfikatu Uniwersytetu w Uppsali. Koło Naukowe funkcjonuje wyłącznie w języku angielskim. W ramach zawiązanej współpracy studenci uczestniczą w warsztatach, konferencjach, seminariach i kursach realizowanych przez Program Uniwersytetu Bałtyckiego.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO posiadali wiedzę odnośnie możliwości uczestniczenia w działalności Koła Naukowego oraz innych organizacji studenckich działających na Uczelni. Uczestnicy spotkania nie byli zainteresowani tą formą aktywności ze względu na niestacjonarny tryb studiów, a tym samym aktywność zawodową.

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku rozwija wielokierunkową współpracę z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, znajdującymi się w krajach Europy Wschodniej jak i Zachodniej. Kontakty naukowe są jednym z elementów tej współpracy, obok wymiany nauczycieli i studentów. Realizowana współpraca opiera się na zawieranych umowach bilateralnych. Pracownicy korzystają z możliwości wyjazdu za granicę i prowadzenia zajęć w Uczelni, z którą WSFiZ w Białymstoku podpisała umowę o wzajemnej współpracy. Wykładowcy przyjeżdżający na Wydział z Uczelni partnerskich uatrakcyjniają jego ofertę dydaktyczną. Uczelnia uczestniczy w programie Erasmus (Socrates Erasmus, następnie LLP Erasmus i Erasmus+) od 1998 roku.

Wykaz Uczelni partnerskich z którymi Uczelnia współpracuje w ramach programu Erasmus+ przedstawia się następująco (w nawiasie podano obszar tematyczny wymiany):

- Universite de Mons w Belgii, B MONS21 (*Business and Administration*)

- P.A. College na Cyprze, CY LARNACA01 (*Business and Administration*)
- Euroakadeemia w Estonii, EE TALLINN16 (*Economics*)
- Universidad de Las Palmas de Gran Canaria w Hiszpanii, E LAS-PAL01 (*Business and Administration, Foreign Languages*)
  - Kazimieras Simonavicius University na Litwie, LT VILNIUS24 (*Business and Administration*)
  - University of Malta na Malcie, MT MALTA01 (*Business and Administration*)
  - Universitat Koblenz-Landau w Niemczech, D KOBLENZ02 (*Business and Administration*)
  - Instituto Superior de Comunicação Empresarial w Portugalii, P LISBOA58 (*Business and Administration*)
  - Universitatea "Babes-Bolyai" Cluj Napoca w Rumunii, RO CLUJNAP01 (*Economics*)
  - University of Economics in Bratislava, Słowacja, SK BRATISL03 (*Business and Administration*)
  - Uludag University w Turcji, TR BURSA01 (*Economics*)
  - Balikesir University w Turcji, TR BALIKES01 (*Business and Administration, Management and Administration, Computer Science*)
  - Istanbul Kultur University w Turcji, TR ISTANBU19 (*Business and Administration*)
  - Ataturk University w Turcji, TR ERZURUM01 (*Tourism, Catering, Hotel Management*)
  - Karadeniz Technical University w Turcji, TR TRABZON01 (*Business and Administration*)
  - Suleyman Sah University w Turcji, TR ISTANBU47 (*Business and Administration*)
  - Università degli studi di Bari Aldo Moro we Włoszech, I BARI01 (*Economics*)

Università degli studi di Verona we Włoszech, I VERONA01 (*Business and Administration*)
 Wszystkie wymienione działania związane z wymianą (pracowników oraz studentów) należy ocenić wysoce pozytywnie. Są to działania, które można oceniać jako doskonalące metody dydaktyczne, pozwalające na zdobycie nowych doświadczeń w zakresie technik i metod prowadzenia zajęć ze studentami, nabycia nowych umiejętności, co prowadzi to do zwiększenia kompetencji i zastosowania nowej wiedzy czy wybranych metod, technik nauczania w procesie dydaktycznym.

W raporcie ZO z wizytacji dokonanej w 2009 r. dotyczącej oceny jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* nie odnotowano uwag dotyczących badań naukowych oraz studenckiego ruchu naukowego.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia prowadzi projekty badawcze, których tematyka bezpośrednio lub pośrednio wspomaga proces dydaktyczny na I i II stopniu studiów kierunku *finanse i rachunkowość*. Obecnie Wydział posiada kategorię naukową B. Studenci mają możliwość rozwoju w Kołach Naukowych, jednak ze względu na kształcenie w trybie niestacjonarnym nie są zainteresowani tą formą aktywności.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Uczelnia prowadzi rekrutację na studia w oparciu o warunki i tryb określone w uchwałach Senatu. Rekrutacja w roku akademickim 2014/2015 odbyła się na podstawie uregulowań Uchwały nr 6 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów

stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku oraz Uchwały Senatu Nr 3 z dnia 30 maja 2014 roku zmieniającej Uchwałę nr 6 Senatu. Zasady rekrutacji przewidują, że wstęp na studia jest wolny. O przyjęcie na studia pierwszego stopnia może ubiegać się osoba posiadająca świadectwo dojrzałości, dyplom matury międzynarodowej zalegalizowane lub opatrzone apostille świadectwo lub inny dokument uzyskany za granicą uprawniający do ubiegania się o przyjęcie na studia w Uczelniach każdego typu w państwie, w którym działa instytucja wydająca świadectwo. O przyjęcie na studia drugiego stopnia może się ubiegać osoba, która posiada tytuł magistra, licencjata, inżyniera lub równoważny tytuł magistra wydany przez polską Uczelnię. Na jednakowych zasadach traktowani są kandydaci posiadający zalegalizowany bądź opatrzone apostille dyplom lub inny dokument uprawniający do podjęcia studiów drugiego stopnia w państwie, w którym został wydany, uznany za równorzędny z odpowiednim polskim dyplomem ukończenia studiów pierwszego stopnia.

Rekrutacja na kierunek *finanse i rachunkowość* I i II stopnia jest prowadzona dwa razy w roku. Nabór prowadzony jest na semestr zimowy i semestr letni. Przyjmowanie kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia następuje na podstawie postępowania rekrutacyjnego, które obejmuje elektroniczną rejestrację kandydatów, złożenie wymaganych dokumentów oraz wydanie i doręczenie decyzji w sprawie przyjęcia na studia. Decyzję w sprawie przyjęcia na studia podejmuje Rektor. Od decyzji Rektora kandydat może się odwołać składając wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Podane zasady rekrutacji nie wprowadzają rozwiązań określających wielkość rekrutacji z uwzględnieniem związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących jakiejkolwiek grupy. Osobom niepełnosprawnym zaś umożliwiają modyfikację postępowania rekrutacyjnego.

Zasady rekrutacji dotyczące kierunku *finanse i rachunkowość* zostały zawarte w *Warunkach i trybie rekrutacji na pierwszy rok studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku w roku akademickim 2014/2015* wprowadzonych Uchwałą nr 3 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 30 maja 2014 r. zmieniająca Uchwałę Nr 6 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku w sprawie warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku w roku akademickim 2014/2015.

Kandydat przyjmowany jest na studia na zasadzie postępowania rekrutacyjnego, które obejmuje rejestrację w IKZ, złożenie wymaganych dokumentów przez kandydatów oraz weryfikację tych dokumentów, postępowanie kwalifikacyjne, które polega wyłącznie na złożeniu wymaganych dokumentów, wydania i dostarczenia decyzji o przyjęciu lub nieprzyjęciu na studia. W praktyce na studia przyjmowani są wszyscy studenci, którzy złożą komplet wymaganych dokumentów w wyznaczonym terminie.

W opinii studentów zasady rekrutacji są zrozumiałe i przejrzyste, a sam proces nie sprawiał im trudności. W przypadku problemów mogli oni liczyć na pomoc pracownika administracji.

7.2)

Uczelnia zamieściła w sylabusach bilans nakładu czasu pracy studenta w odniesieniu do każdego przedmiotu. Ujęto tam odpowiednio dla danego przedmiotu następujące pozycje: udział w wykładach, udział w ćwiczeniach (jeżeli są przewidziane dla danego przedmiotu), przygotowanie do ćwiczeń, wykonanie zleconych zadań domowych, udział w konsultacjach związanych z wykładami/ćwiczeniami, przygotowanie do egzaminu/zaliczenia wykładu, przygotowanie do zaliczenia ćwiczeń, udział w egzaminie. Nakład pracy wyrażony w godzinach jest przeliczany na punkty ECTS w relacji 25 godzin pracy na 1 punkt.

Zdaniem studentów kierunku *finanse i rachunkowość* nakład pracy oraz czas określony do uzyskania zakładanych efektów kształcenia został określony w sposób prawidłowy. Ponadto w opinii studentów biorących udział w spotkaniu z ZO liczba godzin z poszczególnych przedmiotów jest dostosowana do zakresu materiału w sposób odpowiedni.

Organizacja studiów przewiduje 17 egzaminów na studiach I stopnia oraz 7 przedmiotów kończących się zaliczeniem. Na studiach II stopnia jest 9 egzaminów. Egzaminy obejmują przedmioty podstawowe i kierunkowe. Wymagania obowiązujące na zaliczeniach i podczas egzaminów są podawane do informacji studentów z odpowiednim wyprzedzeniem. Obecni na spotkaniu z ZO ocenili informację w tym zakresie jako pełną, przejrzystą i właściwą. Studenci na początku każdego semestru poznają formę zaliczenia przedmiotów i wymagania ich dotyczące. Wymagania te są konsekwentnie realizowane podczas procesu kształcenia. Struktura ocen na kierunku *finanse i rachunkowość*, z ostatniej sesji egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014, przedstawiona w Raporcie samooceny wskazuje, że oceny niedostateczne stanowią tylko 2 % ogółu ocen a przeważają oceny bardzo dobre. Zespół oceniający stwierdza, iż struktura wystawianych ocen powinna być poddana szczegółowej analizie ze wskazaniem przyczyn takiej struktury ocen.

System oceny osiągnięć studentów jest opisany w Regulaminie studiów oraz sylabusach jest zorientowany na proces uczenia się. Zapewnia on przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są odpowiednio wystandaryzowane.

Z opinii formułowanych przez uczestników spotkania z ZO wynika, że system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się. Zdaniem studentów są oni oceniani obiektywnie na podstawie zdobytej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W przypadku, gdy studenci nie zgadzają się z oceną wystawioną przez wykładowcę, mają zapewniony wgląd do swoich prac i możliwość zweryfikowania popełnionych błędów. Istnieje również możliwość poprawy uzyskanych stopni.

Studenci zgodnie stwierdzili, że na pierwszych zajęciach są informowani na temat wymagań jakie muszą spełnić, aby uzyskać zaliczenie z danego przedmiotu. W opinii uczestników spotkania nie zdarzają się sytuacje, w których wymagania uległyby zmianie w trakcie trwania semestru. Terminy zaliczeń i egzaminów są ustalane z odpowiednim wyprzedzeniem. Pytania egzaminacyjne są zgodne z zakresem wymagań egzaminacyjnych. Poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi w ramach prowadzonych modułów, wiedza i umiejętności są weryfikowane na bieżąco w ramach weryfikacji cząstkowej.

7.3)

W procesie doskonalenia kształcenia na kierunku Władze Wydziału przywiązują dużą wagę do współpracy z innymi Uczelniami zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi. W ramach programu Erasmus studenci WSFiZ mogą wyjeżdżać na studia do zagranicznych Uczelni partnerskich i na praktyki do zagranicznych organizacji i przedsiębiorstw. W latach 2009-2014 tylko czterech studentów kierunku *finanse i rachunkowość* skorzystało z programu. Studentów przyjeżdżających nie było, ponieważ na kierunku *finanse i rachunkowość* nie ma ścieżki studiów w języku angielskim. Działania Uczelni wspierające mobilność studentów należy ocenić pozytywnie.

Uczelnia umożliwia studentom przenoszenie uzyskanych osiągnięć w innych uczelniach polskich i zagranicznych. Szczególnie jest to wykorzystywane przez studentów korzystających z programu Erasmus i odbywających część studiów na partnerskich Uczelniach zagranicznych. Osiągnięcie 30 punktów ECTS równoznaczne jest z uznaniem i zaliczeniem semestru studiów zagranicznych.

Decyzję o przeniesieniu i uznaniu zajęć, na wniosek studenta, podejmuje dziekan Wydziału, po zapoznaniu się z przedstawioną przez studenta dokumentacją przebiegu studiów odbytych zagranicą.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO posiadali wiedzę na temat programu wymiany międzynarodowej Erasmus +. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w

Białymstoku w ramach programu prowadzi współpracę z 18 Uczelniami w takich krajach jak: Belgia, Cypr, Estonia, Hiszpania, Litwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Turcja i Włochy.

Rozmowa z pracownikiem Działu Dydaktyki, Nauki i Spraw Studenckich odpowiedzialnym za program Erasmus wykazała, że studenci są informowani o możliwości udziału w wymianie międzynarodowej za pomocą strony internetowej Uczelni, gdzie zostały zawarte informacje dotyczące zasad programu, obowiązujących terminów, dokumentów aplikacyjnych, czy też Uczelni partnerskich. Ponadto studenci informowani są również poprzez rozsyłanie indywidualnych wiadomości e-mail. Dodatkowo osoby zainteresowane wyjazdem mogą uzyskać pomoc w Dziale Dydaktyki, Nauki i Spraw Studenckich. Informacje te potwierdzili studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO.

W opinii studentów działania podejmowane przez jednostkę w celu popularyzacji wymiany międzynarodowej są właściwe, jednak studenci obecni na spotkaniu z ZO wyrażali niewielkie zainteresowanie możliwością wymiany międzynarodowej ze względu na studiowanie w trybie niestacjonarnym. Studenci na kierunku *finanse i rachunkowość* są osobami aktywnymi zawodowo oraz posiadającymi rodziny, co w znacznym stopniu utrudnia im wzięcie udziału w programie Erasmus. Uczestnicy spotkania mają świadomość tego, czym jest Europejski System Transferu Punktów oraz jaką rolę spełnia w procesie kształcenia.

Studenci Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania mają możliwość podniesienia swoich umiejętności językowych poprzez aktywne uczestnictwo w pracach Studenckiego Koła Naukowego Ekopartner, które jest prowadzone w języku angielskim, a także poprzez uczestnictwo w wykładach anglojęzycznych przygotowanych dla studentów przyjeżdżających na Uczelnię w ramach programu Erasmus +. Uczestnicy spotkania z ZO posiadali wiedzę na temat możliwości stworzonych przez Uczelnię.

Studenci w zasadzie nie uczestniczą jednak bezpośrednio w badaniach realizowanych przez jednostkę w ramach współpracy międzynarodowej z wyjątkiem programu Erasmus.

Poza programem Erasmus + jednostka prowadzi również współpracę z Uppsala University, Szwecja – Baltic University Programme (BUP), gdzie studenci mają możliwość wyjazdu na międzynarodowe konferencje i warsztaty, Uniwersytetem Ekonomicznym w Mińsku i Moskiewskim Instytutem Przedsiębiorczości i Prawa, Quinnciac University w USA oraz Moskiewskim Uniwersytetem im. S. Witte, w ramach której prowadzona jest polsko-rosyjska wymiana młodzieży (projekt ten jest współfinansowany przez Centrum Polsko – Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia w Warszawie). Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* nie korzystają z tych możliwości ponieważ, są to głównie osoby studiujące w trybie niestacjonarnym, a więc często posiadają rodziny i pracują, co znacznie utrudnia ich mobilność.

Studenci mają możliwość uczestnictwa w wymianach międzynarodowych.

7.4)

Opieka naukowa i dydaktyczna została pozytywnie oceniona przez uczestników obecnych na spotkaniu z ZO. Studenci mają swobodny dostęp do aktualnych informacji związanych z organizacją studiów i procedurami ich toku, w tym także dotyczących programów kształcenia. Wszelkie informacje publikowane są w systemie informacyjnym e-student, na tablicach w budynku jednostki, stronie internetowej Uczelni poprzez zakładkę „informacje dla studentów”, a także przekazywane są za pomocą wysyłania wiadomości e-mail na skrzynki pocztowe studentów. W razie odwołania przez nauczycieli akademickich zajęć lub konsultacji, zgodnie z opinią studentów obecnych na spotkaniu z ZO, informacje podawane są za pomocą wiadomości e-mail z odpowiednim wyprzedzeniem.

Uczestnicy spotkania z ZO pozytywnie ocenili kontakt z wykładowcami. Mają oni możliwość indywidualnych konsultacji z prowadzącymi zajęcia, jak i uczestniczenia w spotkaniach w czasie wyznaczonego dyżuru. Studenci wyrazili pozytywne opinie na temat kontaktu z wykładowcami poza zajęciami poprzez wiadomości e-mail, co dla nich jako

studentów niestacjonarnych, a także w dużym stopniu przejezdnych, odgrywa bardzo ważną rolę. Materiały dydaktyczne są udostępniane przede wszystkim na portalu informacyjnym e-student, część bywa także przesyłana przez nich bezpośrednio pocztą elektroniczną.

Z opinii studentów przedstawianych w czasie spotkania z ZO wynika, że posiadają oni informacje odnośnie procesu dyplomowania. Mają oni możliwość wyboru promotora oraz tematu pracy dyplomowej. Oferta seminariów nie budzi zastrzeżeń, a w ocenie studentów jest wystarczająca. Liczba grupy seminaryjnej może liczyć maksymalnie piętnaście osób, choć jak zauważyli studenci, ze względu na niewielką liczbę osób uczęszczających, w większości przypadków grupy są mniejsze.

W ocenie studentów plan zajęć pozwala na realizację zakładanych efektów. Studenci zgłaszali uwagi dotyczące tzw. okienek znajdujących się w planie, jednak jak zauważali tego typu sytuacje są rozwiązywane na bieżąco. Zdaniem studentów plan zajęć jest publikowany w odpowiednim wyprzedzeniu.

Studenci niepełnosprawni mają zapewnione wsparcie poprzez indywidualizację procesu kształcenia.

Sylabus modułu kształcenia obowiązujący w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku zawiera nazwę programu kształcenia, poziom i formę studiów, nazwę przedmiotu, język wykładowy, rodzaj modułu/przedmiotu, rok i semestr studiów, przypisane punkty ECTS oraz liczbę godzin, a także przedmioty wprowadzające, cele i założenia przedmiotu, formę zaliczenia, treści programowe, efekty kształcenia z odniesieniem do kierunkowych efektów kształcenia. Ponadto bilans nakładu pracy studenta określony w godzinach z uwzględnieniem nakładu pracy studenta związanego z zajęciami wymagającymi bezpośredniego udziału nauczyciela oraz nakład pracy związany z pracą własną. Studenci w sylabusach odnajdują również informację na temat zalecanej literatury z odróżnieniem literatury podstawowej i uzupełniającej oraz metody weryfikacji zakładanych efektów kształcenia, jednostkę realizującą, osobę prowadzącą i osobę, która opracowała program i datę opracowania.

Z opinii formułowanych przez uczestników spotkania z ZO wynika, że studenci uważają sylabusy za kompletne i przydatne w procesie uczenia się. Studenci zwrócili również uwagę, że sylabusy są udostępnione w systemie internetowym e-student, co ich zdaniem jest szczególnie istotne, ponieważ mają możliwość korzystania z nich w ciągu całego roku i są one przydatnym źródłem informacji na temat prezentowanych treści kształcenia. Ponadto studenci stwierdzili, że materiały dydaktyczne zalecane przez wykładowców pomagają im w zdobywaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W ich opinii, wskazane treści programowe znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych zajęciach dydaktycznych.

Jako mechanizm motywujący, uczestnicy spotkania z ZO, jednogłośnie podali stypendium Rektora dla najlepszych studentów. Zasady przyznawania stypendium opisuje *Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku*. Zgodnie z tym dokumentem stypendium jest przyznawane przez rektora. W Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania nie funkcjonują Komisje Stypendialne, gdyż Samorząd Studentów o takie nie wnioskuje. Stypendium rektora dla najlepszych studentów może otrzymywać student, który uzyskał w poprzednim roku akademickim wysoką średnią ocen lub posiada osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym oraz student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady przedmiotowej o zasięgu ogólnopolskim, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, jeżeli profil olimpiady jest zgodny z obszarem wiedzy, do którego jest przyporządkowany kierunek studiów.

Student ubiegający się o stypendium Rektora musi złożyć wiosek wraz z dokumentami potwierdzającymi dodatkowe osiągnięcia do Biura Stypendialnego w

wyznaczonym terminie. Jeśli wniosek został złożony po wyznaczonym terminie, stypendium może zostać przyznane, jeżeli środki nie zostały rozdysponowane.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO posiadali wiedzę odnośnie stypendium Rektora dla najlepszych studentów, a także samego procesu obiegania się o świadczenie. W ich opinii zasady są zrozumiałe, a możliwość uzyskania stypendium odpowiednio motywuje do osiągania wysokich wyników w nauce. Studenci zgłosili uwagę dotyczącą składania wniosków dwa razy w roku akademickim. W Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania stypendium Rektora, podobnie jak pozostałe świadczenia, jest przyznawane na semestr, po czym studenci jeszcze raz wnioskuje o przyznanie świadczenia z funduszu pomocy materialnej. Ze względu na rekrutację zimową prowadzoną na Uczelni, a także zmiany liczby studentów po zakończonej sesji, istnieje możliwość nie otrzymania stypendium na kolejny semestr.

Rozmowa z pracownikiem dziekanatu odpowiedzialnym za stypendia wykazała, że Uczelnia przyjęła takie rozwiązanie ze względu na środki na pomoc materialną, które przyznawane są na rok kalendarzowy, a nie akademicki. W ocenie pracownika dziekanatu, Uczelnia nie jest w stanie odpowiednio wyliczyć dotacji, tak aby przyznawać stypendia raz w roku na 9 lub 10 miesięcy.

Opieka materialna i socjalna dla studentów kierunku *finanse i rachunkowość* zawiera się w świadczeniach pomocy materialnej przyznawanych studentom. Swoim zakresem obejmuje ona wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Szczegółowe zasady ubiegania się o wyżej wymienione świadczenia reguluje *Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku*.

Stypendia rozpatruje Dziekan Wydziału, ponieważ Samorząd Studentów nie wnioskuje o powołanie Komisji Stypendialnej, jednak członkowie Samorządu Studentów biorą udział w podziale dotacji z budżetu państwa na bezzwrotną pomoc materialną dla studentów, co potwierdza przedstawiona w czasie wizytacji dokumentacja. Studenci obecni na spotkaniu z ZO potwierdzili znajomość procesu ubiegania się o świadczenia z funduszu pomocy materialnej. Pozytywnie oceniono dostęp do informacji dotyczących terminów składania wniosków, wymaganych dokumentów.

Wizytowana jednostka wspiera rozwój zawodowy, kulturalny i społeczny studentów. Wśród organizacji, które odpowiadają za animację życia studenckiego, zarówno naukowego jak i kulturalnego, należy wymienić Samorząd Studentów. Jednostka zapewnia na potrzeby działalności ustawowej i regulaminowej Samorządu Studentów niezbędną bazę lokalową wyposażoną w sprzęt biurowy i inne środki trwałe, a także finansowe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania.

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO pozytywnie wypowiedzieli się o kontakcie z władzami Wydziału oraz obsługą administracyjną, wskazując na życzliwość, oferowaną pomoc i niezbędne informacje, a także indywidualne podejście do każdego studenta. Ponadto z opinii sformułowanych przez uczestników spotkania ZO wynika, że studenci są zadowoleni z systemu opieki materialnej, dydaktycznej i naukowej. Studenci zgłaszali uwagi dotyczące wnioskowania o stypendia dwa razy w roku akademickim.

Na Uczelni nie funkcjonuje sformalizowany system rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów, jednak zdaniem studentów biorących udział w spotkaniu mogą oni zgłaszać swoje uwagi do Prodziekana Wydziału, przez co wszystkie problemy są rozwiązywane na bieżąco.

W spotkaniu z ZO wzięło udział około 20 studentów – przedstawiciele kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonego w trybie niestacjonarnym. Wśród opinii zgłaszanych w czasie spotkania, jako słabe strony studenci przedstawili: niską temperaturę w salach dydaktycznych w starej części budynku szczególnie w okresie zimowym, wnioskowanie o stypendia dwa razy do roku akademickiego, przez co nie mają pewności czy otrzymają

stypendium na cały rok akademicki. Ponadto studenci zgłaszali uwagi dotyczące tzw. „okienek” w planie i oceniania (nie zgadzanie się z oceną wystawioną przez wykładowcę), które w ich opinii są rozwiązywane na bieżąco z Prodziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych i wykładowcami.

Natomiast jako mocne strony Uczelni, studenci wskazali: bardzo dobry kontakt z wykładowcami poza zajęciami, w tym kontakt mailowy, który jest szczególnie ważny dla studentów studiów niestacjonarnych będących osobami aktywnymi zawodowo, a także możliwość dojścia do porozumienia z wykładowcami w przypadku nieprzewidzianych sytuacji. Ponadto uczestnicy spotkania wskazali na przyjazną obsługę w dziekanacie, a w tym przesyłanie wiadomościami e-mail na bieżąco z informacjami dotyczącymi organizacji np. zmian w planie, nieobecności wykładowców, dokonywana przez wykładowców wpisów indeksie, etc. Studenci wyrazili również pozytywne opinie na temat bazy lokalowej, biblioteki i bufetu.

W raporcie ZO z wizytacji dokonanej w 2009 r. dotyczącej oceny jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* wskazano na brak określenia stosowanych metod dydaktycznych w sylabusach. Z dokumentacji załączonej do raportu samooceny wynika, że sylabusy zostały uzupełnione o stosowane metody dydaktyczne ale nie są to zawsze wskazania właściwe gdyż np. określają formę zajęć a nie metody dydaktyczne/ .

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów, uwzględniają zasadę równych szans. Zasady i procedury rekrutacji są przejrzyste i nie budzą zastrzeżeń studentów.

7.2) W ocenie studentów system oceny osiągnięć jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandardyzowane

7.3) Uczelnia zapewnia ofertę stypendiów i programów wymian krajowych oraz zagranicznych. Program studiów nie stanowi bezpośredniego wsparcia mobilności studenckiej, ale też nie utrudnia studentom korzystania z ofert stypendialnych. Przedsięwzięcia w ramach współpracy międzynarodowej Uczelni, a w szczególności Wydziału Nauk Ekonomicznych przyczyniają się do internacjonalizacji kształcenia i zwiększają atrakcyjność oferty dydaktycznej. Studenci jednak w niewielkim stopniu bezpośrednio uczestniczą w badaniach realizowanych przez jednostkę w ramach współpracy międzynarodowej. Studenci mają zapewnioną możliwość udziału w programach wymiany międzynarodowej, jednak ze względu na podjęcie studiów w trybie niestacjonarnym, a tym samym aktywność zawodową, nie są tym zainteresowani.

7.4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej funkcjonuje prawidłowo i sprzyja osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Studenci podkreślili jednak, że przyjęliby zmianę organizacji przyznawania świadczeń z Funduszu Pomocy Materialnej, tak aby były one przyznawane na cały rok akademicki, a nie jak obecnie na semestr. Organizacje studenckie, w tym samorząd, otrzymują wsparcie w procesie rozwoju społecznego, zawodowego i kulturalnego.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

W Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały nr 1 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. System ten został zmieniony i uaktualniony przez Senat Uchwałą nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego funkcjonowanie. Określono w nim również sposób realizacji, oraz organy odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie. Opracowano wzór protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety losy absolwentów, wzór sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Realizację Uczelnianego Systemu Jakości Kształcenia zapewnia powołana przez Rektora - Uczelniana Komisja Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz powołana przez Dziekana Wydziałowa Komisja Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Zarządzeniem nr RK/0210/20/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Rektor powołał 13 osobową Uczelnianą Komisję Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

Analiza dotycząca funkcjonowania w Uczelni oraz na Wydziale tego systemu powinna być dokonywana raz w roku akademickim. W czasie wizytacji przedstawiono sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych obowiązują zasady ustalone w wymienionej wyżej Uchwale Senatu. Wykonując zalecenia zawarte w tej uchwale Rada Wydziału Uchwałą nr 9/2013 w dniu 28 września 2013 r. powołała 27 osobową Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Uchwałą nr 5/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. Rada Wydziału wprowadziła na Wydziale – Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, który stanowi załącznik do tej uchwały. Opracowano ankietę oceny jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, protokół hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety – losy absolwenta, a także wzór sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia za rok akademicki. Uchwałą nr 10/2014 z dnia 19 września 2014 r. w sprawie zatwierdzenia harmonogramu wdrażania i doskonalenia Systemu Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych opracowano harmonogram wdrażania i doskonalenia systemu jakości kształcenia na tym Wydziale na rok akademicki 2014/2015.

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj. sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013 oraz 2013/2014, w tym dla ocenianego kierunku studiów, tj. *finanse i rachunkowość – studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym*. Sprawozdanie obejmuje m. in. monitorowanie przestrzegania standardów akademickich, ocenę procesu nauczania, ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z ankiet oceny zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z hospitacji, wnioski z oceny jakości zajęć dydaktycznych, ocenę dostępności informacji na temat kształcenia, ocenę mobilności studentów, ocenę warunków socjalnych studentów, zbieranie opinii absolwentów o przebiegu odbytych studiów, badanie opinii pracodawców na temat przygotowania absolwentów do pracy zawodowej, sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta, a także wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów. Uczelnia posiada dokumentację z posiedzeń Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia wraz z listami obecności.

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Senatu oraz Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych była omawiana problematyka związana z funkcjonowaniem w Uczelni oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych systemu jakości kształcenia, w tym oceny prowadzonych na tym Wydziale kierunków studiów.

Początki systemu jakości w Uczelni związane są z wprowadzeniem „Polityki Jakości” w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku już w 2006 roku. Zarządzenie nr RK 0210/03/2006 Rektora Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 23.01.2006 r. w sprawie wdrożenia *Polityki Jakości* jest początkiem tworzenia księgi procedur jakości.

„Polityka Jakości” zakłada: kształtowanie polityki jakości jest podstawowym celem strategicznym funkcjonowania i rozwoju WSiZ w Białymstoku i obejmuje:

- Kształcenie studentów z uwzględnieniem Procesu Bolońskiego, standardów nauczania i minimów kadrowych w celu ich przygotowania do pracy zawodowej zgodnie z potrzebami społeczeństwa i gospodarki oraz rozwój kształcenia ustawicznego.
- Działania zmierzające do wychowania studentów w poczuciu odpowiedzialności za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka.
- Prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych z uwzględnieniem działalności kół naukowych.
- Prowadzenie współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowo-badawczymi w celu wymiany studentów, kadry i myśli naukowo-technicznej.
- Upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych.
- Doskonalenie obsługi studentów.
- Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej zgodnie z zasadą iż rozwój każdego pracownika jest elementem rozwoju Uczelni.
- Rozwój bazy materialnej Uczelni, w tym dla kultury fizycznej studentów.
- Tworzenie warunków do rozwoju aktywności życia akademickiego a w tym także samorządności studenckiej.
- Działania Uczelni na rzecz społeczności regionalnych i lokalnych.

Miernikiem oceny jakości działania Uczelni jest powodzenie zawodowe jej absolwentów. Polityka Jakości realizowana jest z uwzględnieniem bieżących i długofalowych celów Uczelni, ustaleniami zawartymi w księdze jakości i procedurach systemowych.

Obecnie w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały nr 1 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie *wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia*. System ten został zmieniony i uaktualniony przez lata, a Senat Uchwałą nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie *wprowadzenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia* zamknął etap jego kształtowania.

W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego funkcjonowanie. Określono w nim również sposób realizacji, oraz organy odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie. Opracowano wzory dokumentów:

- protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych,
- ankietę absolwenta,
- kwestionariusz ankiety losy absolwentów,
- wzór sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Uczelniany System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Uczelni obejmuje:

A. monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia;

- B. ocenę procesu kształcenia;
- C. ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych;
- D. ocenę dostępności informacji na temat kształcenia;
- E. ocenę mobilności studentów;
- F. ocenę warunków socjalnych studentów;
- G. zbieranie opinii absolwentów o przebiegu odbytych studiów;
- H. badanie opinii pracodawców na temat przygotowania absolwentów do pracy zawodowej;
- I. sposób weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta;
- J. wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów;

Ad. A. Monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia polega na systematycznej analizie i ocenie kadry dydaktycznej, jej osiągnięć naukowych i dydaktycznych; zgodności planów studiów z założonymi efektami kształcenia na kierunku studiów; obsady zajęć dydaktycznych; badaniu zgodności kierunków i programów kształcenia ze Strategią Rozwoju Uczelni; poprawności przypisania punktów ECTS do modułów/przedmiotów kształcenia.

Ad. B. Ocena procesu kształcenia dla danego kierunku studiów obejmuje wszystkie formy i poziomy kształcenia. Składa się ona z oceny: procesu kształcenia; planu studiów; szczegółowych programów poszczególnych przedmiotów (sylabus); realizowanego systemu punktowego (ECTS); wymagań egzaminacyjnych; wymagań stawianych pracom dyplomowym; programu i realizacji praktyk studenckich, sylwetki absolwenta.

Ad. C. Ocena jakości i warunków zajęć dydaktycznych dokonywana jest raz w roku akademickim. Ocena jakości zajęć dydaktycznych jest wspomagana anonimową ankietą oceny przedmiotu, przeprowadzaną pod koniec semestru i wypełnianą dobrowolnie przez studentów. Istotnym instrumentem oceny jakości i doskonalenia procesu dydaktycznego są hospitacje zajęć. Z których sporządza się protokoły. Hospitacje zajęć dydaktycznych dotyczą wszystkich nauczycieli akademickich, a przede wszystkim młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych. Wyniki ankiet i hospitacji są wykorzystywane w okresowych ocenach pracowników oraz w procesie awansowania nauczycieli akademickich.

Ad. D. Ocena dostępności informacji na temat kształcenia dotyczy:

- oferty dydaktycznej, która powinna obejmować dane o zasadach rekrutacji, formach i poziomach kształcenia, sylwetce absolwenta, praktykach zawodowych, studiach podyplomowych i innych możliwościach kształcenia na danym kierunku studiów i na Wydziale.
- informacji, które muszą być powszechnie dostępne w wersji pisemnej (informatory, katalogi, ulotki, plakaty, wydawnictwa dydaktyczne itp.) i elektronicznej (internet);
- aktywnych form promocji kierunku studiów, Wydziału i Uczelni realizowanych przez okresowe spotkania z młodzieżą, nauczycielami szkół średnich, studentami,
- wyników zewnętrznej oceny jakości kształcenia (PKA, rankingi), przyznanych certyfikatów jakości kształcenia, które muszą być dostępne dla wszystkich zainteresowanych,

Ad. E. Ocena mobilności studentów dotyczy wykorzystywania przez studentów możliwości odbywania części studiów w innych Uczelniach, w tym w ramach programów Unii Europejskiej.

Ad. F. Ocena warunków socjalnych studentów dotyczy warunków bytowych w domach studenckich, działania stołówek, barów, klubów studenckich.

Ad. G. Opinie absolwentów o przebiegu odbytych studiów, w tym o programie kształcenia, kadrze akademickiej, organizacji procesu kształcenia i osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia na kierunku studiów, wadach i zaletach odbytych studiów zbierane są za pomocą dobrowolnej anonimowej ankiety. Ankietę przeprowadza Biuro Karier podczas wypełniania przez studenta karty obiegowej.

Ad. H. Badanie opinii pracodawców na temat przygotowania zawodowego absolwentów do pracy zawodowej dotyczy w szczególności oceny kwalifikacji zawodowych absolwentów Uczelni oraz ich aktywności na rynku pracy.

Ad. I. Nauczyciele akademicki w sylabusie do prowadzonego przedmiotu na danym kierunku studiów określają sposób weryfikacji założonych efektów kształcenia osiąganych przez studenta.

Ad. J. Wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów Uczelni, w szczególności po trzech i pięciu latach od daty ukończenia studiów, w celu dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy opracowuje Biuro Karier na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Z Uczelnianym Systemem Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia integralnie związane są Wydziałowe Systemy Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Sposób ich funkcjonowania regulują uchwały Rad Wydziałów.

Uczelniana Komisja Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na podstawie analizy sprawozdań z poszczególnych Wydziałów: opracowuje sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia i raz w roku przedstawia je Senatowi oraz opracowuje wnioski dotyczące funkcjonowania systemu oraz projekty jego modyfikacji i ewaluacji.

Wyniki i wnioski wynikające ze stosowania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia wykorzystane są do:

- doskonalenia warunków realizacji i jakości procesu dydaktycznego;
- prowadzenia przejrzystej polityki kadrowej;
- nagradzania pracowników;
- wspierania innowacji dydaktycznych;
- kształtowania polityki Uczelni w zakresie rekrutacji i powoływania nowych kierunków studiów.

Realizację Uczelnianego Systemu Jakości Kształcenia zapewnia powołana przez Rektora - Uczelniana Komisja Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz powołana przez Dziekana Wydziałowa Komisja Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Zarządzeniem nr RK/0210/20/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. Rektor powołał 13 osobową Uczelnianą Komisję Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku.

Analiza dotycząca funkcjonowania w Uczelni oraz na Wydziale tego systemu powinna być dokonywana raz w roku akademickim. W czasie wizytacji przedstawiono sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013 oraz za rok akademicki 2013/2014.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych obowiązują zasady ustalone w wymienionej wyżej Uchwale Senatu.

Uchwałą nr 5/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. Rada Wydziału wprowadziła na Wydziale – **Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia**, który stanowi załącznik do tej uchwały. Opracowano ankietę oceny jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, protokół hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety – losy absolwenta, a także wzór sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia za rok akademicki.

Wykonując zalecenia zawarte w tej uchwale Rada Wydziału Uchwałą nr 9/2013 w dniu 28 września 2013 r. powołała 27 osobową Wydziałową Komisję ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W skład komisji wchodzi dziekan jako przewodniczący, prodziekan – wiceprzewodniczący, pracownik dziekanatu - sekretarz oraz osoby należące do minimum programowego kierunków funkcjonujących na Wydziale Nauk Ekonomicznych tj. Zarządzania, Finansów i Rachunkowości, Gospodarki Przestrzennej oraz Filologii Angielskiej.

Celem WKZiDJK jest:

- weryfikacja programów nauczania pod kątem zgodności efektów kształcenia opisanych dla całego programu z efektami kształcenia opisanymi dla przedmiotów (w tym

weryfikacja sylabusów do przedmiotów z poprawnym zapisem celów i efektów kształcenia);

- dostosowanie form kształcenia i oceniania do założonych efektów kształcenia;
- weryfikacja prawidłowości przypisania punktów ECTS poszczególnym przedmiotom;
- zwiększenie zaangażowania pracowników w działalność dydaktyczną;

Dla weryfikacji sylabusów przedmiotów pod kątem zgodności efektów kształcenia opisanych dla całego programu z efektami kształcenia opisanymi dla przedmiotów (w tym weryfikacja sylabusów do przedmiotów z poprawnym zapisem celów i efektów kształcenia) powołana została dodatkowa 4 osobowa Komisja. Każdy egzaminator sporządził „Sumaryczną weryfikację efektów kształcenia” dla przedmiotu wskazując strukturę ocen oraz krótki zbiór uwag.

Sporządzane są harmonogramy wdrażania i doskonalenia systemu jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku. Przedstawiono takie harmonogramy na rok akademicki 2013/2014 (23 zadania) oraz 2014/2015 (20 zadań).

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj. sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia za rok akademicki 2012/2013 oraz 2013/2014, w tym dla ocenianego kierunku studiów, tj. *finanse i rachunkowość – studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym*. Sprawozdanie obejmuje m. in. monitorowanie przestrzegania standardów akademickich, ocenę procesu nauczania, ocenę jakości i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z ankiet oceny zajęć dydaktycznych, sprawozdanie z hospitacji, wnioski z oceny jakości zajęć dydaktycznych, ocenę dostępności informacji na temat kształcenia, ocenę mobilności studentów, ocenę warunków socjalnych studentów, zbieranie opinii absolwentów o przebiegu odbytych studiów, badanie opinii pracodawców na temat przygotowania absolwentów do pracy zawodowej, sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta, a także wnioski z monitorowania karier zawodowych absolwentów.

Na podstawie dokumentów przedstawionych w czasie wizytacji stwierdzono, iż na posiedzeniach Senatu oraz Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych była omawiana problematyka związana z funkcjonowaniem w Uczelni oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych systemu jakości kształcenia, w tym oceny prowadzonych na tym Wydziale kierunków studiów.

Celem Systemu jest doskonalenie procesu kształcenia w Uczelni, dostosowywanie oferty dydaktycznej do aktualnych potrzeb rynku pracy, stałe monitorowanie i analizowanie jakości kształcenia, podnoszenie rangi pracy dydaktycznej, podnoszenie poziomu wykształcenia studentów, informowanie kandydatów na studia o jakości kształcenia i kwalifikacjach absolwentów Uczelni.

8.2).

Proces określania i weryfikacji efektów kształcenia na kierunku zarządzanie Wydziału Nauk Ekonomicznych WSEFiZ w Białymstoku odbywa się przy udziale zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych. W procesie kształtowania koncepcji kształcenia (w tym efektów kształcenia) uczestniczyli interesariusze wewnętrzni (pracownicy naukowcy i studenci) oraz interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele firm funkcjonujących w województwie podlaskim oraz przedstawiciele ekonomicznych Uczelni zagranicznych).

Dyskusje na temat programu kształcenia miały miejsce w gronie pracowników zaliczanych do minimum kadrowego kierunku Zarządzania, podczas spotkań Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz podczas zebrań w Katedrach. Program kształcenia, w tym efekty kształcenia przed zatwierdzeniem na Radzie Wydziału Nauk Ekonomicznych zostały skonsultowane z tymi grupami interesariuszy. W pracach mających na celu opracowanie

efektów kształcenia uczestniczyli pracownicy naukowcy Uczelni, przedstawiciele studentów oraz osoby reprezentujące firmy działające w województwie podlaskim.

Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy.

Efekty kształcenia opracowane dla kierunku zarządzanie WNE WSiFiZ w Białymstoku były także konsultowane z osobami reprezentującymi zagraniczne Uczelnie ekonomiczne. W szczególności Prodziekan kierunku zarządzanie konsultował program kształcenia na następujących Uczelniach zagranicznych:

- Uniwersytet w Uppsali, Szwecja – luty 2011;
- Uniwersytet Ekonomiczny w Pradze, Republika Czeska – kwiecień 2012;
- Uniwersytet Babeş-Bolyai w Cluj Napoca – Wydział Ekonomii i Zarządzania, Rumunia - kwiecień 2013;
- Kazimieras Simonavicius University w Wilnie, Litwia - październik 2013;

Ponadto program kształcenia, w tym efekty kształcenia były konsultowane z przedstawicielami ekonomicznych Uczelni zagranicznych wizytujących WSiFiZ w Białymstoku. Przykładowe konsultacje to:

- zespół w składzie Prodziekani, przeprowadził konsultacje z Economics METU, Research Assistant, Istanbul Kultur University, Turcja;
- Prodziekan przeprowadził konsultacje z przedstawicielem Uniwersytetu Babeş-Bolyai w Cluj Napoca (Rumunia) – Wydział Ekonomii i Zarządzania (Economics and Business Administration).

Udział studentów wizytowanego kierunku w procesie zapewnienia jakości kształcenia należy określić jako znaczący. Jeśli chodzi o udział w gremiach zajmujących się jakością kształcenia, studenci są niedoreprezentowani na poziomie Jednostki: przedstawiciele studentów nie zasiadają w Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Aktywność przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału w kontekście jakości kształcenia należy ocenić nisko: z przedstawionej dokumentacji, a także spotkań ZO wyłania się ich obraz jako osób, które powinny zwiększyć swoją wiedzę w zakresie. Jednostka w sposób właściwy tworzy możliwości działania dla przedstawicieli studenckich, powinna jednak postarać się dodatkowo ich aktywizować.

Podstawowym badaniem opinii studentów jest ankieta oceny zajęć dydaktycznych. Przedstawioną procedurę ankietyzacji zajęć dydaktycznych należy ocenić jako dobrą. Należy zwrócić uwagę na przyjęty przez Jednostkę model ankietyzacji elektronicznej, który często nie zapewnia wysokiej zwrotności ankiet. W przedstawionym Sprawozdaniu z ankietyzacji, będącym częścią „Sprawozdania z działania Wydziałowego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013”, a także za rok akademicki 2013/2014 jako „Ocena procesu kształcenia w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku” przedstawiono wyniki ogólnej frekwencji, podane są sumy wypełnionych ankiet dla poszczególnych grup nauczycieli akademickich. Sugeruje się Jednostce wprowadzenie podsumowania frekwencji w tego typu opracowaniach.

Konstrukcja kwestionariusza oceny zajęć dydaktycznych nie budzi żadnych zastrzeżeń. Przewidziano w nim kilka pól na różnego rodzaju uwagi, co należy ocenić pozytywnie. Całościowa ocena ankietyzacji studentów jako narzędzia tych interesariuszy wewnętrznych do wypowiedzenia swojej opinii na temat systemu, jest pozytywna. W Sprawozdaniu dostrzec można głębszą analizę wyników, która nie opiera się jedynie na statystycznej ich prezentacji, ale również na podsumowaniu uwag dodatkowych, przekazanych przez studentów.

Rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Jednostki w procesie optymalizacji efektów kształcenia i ich właściwego dostosowania do potrzeb otoczenia gospodarczo – społecznego należy ocenić jako właściwą, będącą na równi z rolą pozostałych

interesariuszy. Jak już jednak stwierdzono powyżej, wciąż istnieje znaczne pole do zwiększenia tej roli i głębszego zaangażowania przedstawicieli studentów. Wpływ przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w tym procesie odbywa się przede wszystkim poprzez bieżącą działalność tej organizacji w zakresie opiniowania aktów prawnych, jak i działalność edukacyjną: poprzez szkolenia dla Samorządów, w tym Samorządu Uczelni wizytowanego kierunku, z zagadnień dotyczących jakości kształcenia.

Studenci mają możliwość uczestniczenia w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia poprzez swoich przedstawicieli w organach kolegialnych Wydziału oraz Uczelni, a także poprzez jednego przedstawiciela w Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, który został zatwierdzony przez Radę Wydziału na mocy *Uchwały nr 10/2014 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku z dnia 19 września 2014 r. w sprawie zatwierdzenia harmonogramu Wdrożenia i doskonalenia Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku w roku akademickim 2014/2015*. Członkowie Samorządu Studentów nie posiadali wiedzy na temat swojego przedstawiciela w Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Rozmowa z Prodziekan Wydziału wykazała, że przedstawiciel studentów został powołany poza Samorządem Studentów ze względu na swoją aktywność w poprzedniej kadencji samorządowej. Samorząd Studentów jako przedstawiciele wszystkich studentów powinni mieć świadomość kto ich reprezentuje w komisjach powołanych przez Uczelnię, a także mieć możliwość wyboru osoby, która będzie reprezentować interesy studentów.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat działań Samorządu Studentów w kwestiach związanych z jakością kształcenia, a także reprezentowania interesów studentów w organach kolegialnych Uczelni. Wynika to z braku komunikacji dotyczącej działań projakościowych między samorządem a studentami. Uczestnicy spotkania z ZO mieli świadomość, że mogą wyrazić swoje opinie na temat procesu kształcenia za pomocą ankiety elektronicznej (e-ankieta). W ramach tego badania studenci anonimowo oceniają zajęcia oraz prowadzącego po każdym odbytym semestrze. Studenci obecni na spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat tego, jak wykorzystywane są wyniki ankiet. Ponadto z opinii formułowanych przez studentów wynika, że w ich odczuciu nieformalne i bieżące kontakty w wykładowcami oraz władzami jednostki są skutecznym narzędziem, dzięki któremu mogą oni wpływać na proces kształcenia, a tym samym na jego doskonalenie.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Początki systemu jakości w Uczelni związane są z wprowadzeniem „Polityki Jakości” w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Białymstoku już w 2006 roku. Obecny w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia został zatwierdzony przez Senat na mocy Uchwały Senatu nr 2 z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie wprowadzenia w Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W załączniku do tej Uchwały określono podstawowe zadania systemu, podmioty realizujące te zadania, narzędzia systemu oraz procedury mające na celu sprawne jego funkcjonowanie. Określono w nim również sposób realizacji, oraz organy odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie. Opracowano wzór protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych, ankietę absolwenta, kwestionariusz ankiety losy absolwentów, wzór sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Analiza dotycząca funkcjonowania w Uczelni oraz na Wydziale jest dokonywana raz w roku akademickim. W czasie wizytacji przedstawiono sprawozdanie z działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013. Opracowano harmonogram wdrażania i doskonalenia systemu jakości kształcenia na Wydziale na rok akademicki 2013/2014, posiada dokumentację potwierdzającą funkcjonowanie Wydziałowej Komisji, tj. sprawozdania z działania Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów, tj. *zarządzanie*.

8.2) Proces określania i weryfikacji efektów kształcenia na kierunku zarządzanie Wydziału Nauk Ekonomicznych WSEFiZ w Białymstoku odbywa się przy udziale zarówno interesariuszy wewnętrznych jak i zewnętrznych. Prace nad opisem efektów kształcenia odbywały się przy udziale praktyków życia gospodarczego, program kształcenia był formułowany z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy, a także prowadzono konsultacje międzynarodowe.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych		X			

7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Kierunek *finanse i rachunkowość* ma pełne możliwości rozwoju z uwagi na zainteresowanie kandydatów oraz oczekiwania rynku pracy. Ponadto w Białymstoku oferta kształcenia na tym kierunku należy tylko do WSiFiZ. Rozwój kierunku wymaga wyraźnej orientacji na praktyczne kształcenie, szeroką i pogłębioną współpracę z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie uwzględnienia potrzeb i oczekiwań rynku pracy. Zajęcia powinny być w większym stopniu wspierane odpowiednimi, współczesnymi narzędziami informatycznymi.